

Sudanin tilannekatsaus lokakuussa 2022

Tiivistelmä

Tilannekatsauksessa käsitellään yleisellä tasolla Sudanin turvallisuustilannetta ja viime aikojen poliittisia kehityskulkuja ja tarkemmin Khartumin suurkaupunkialueen turvallisuustilannetta. Tilannekatsaus keskittyy vuosien 2021–2022 tapahtumiin, ja se päivittää Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun 22.7.2019 julkaiseman raportin¹. Sudanin poliittinen kriisi on kärjistynyt Khartumissa lukuisiin mielenosoituksiin, joissa on kuollut tänä vuonna kymmeniä henkilöitä. Epävarma poliittinen tilanne ja taloudellinen kriisi ovat vaikuttaneet negatiivisesti myös muuhun maahan, ja yhteisöjenvälisen väkivallan on raportoitu lisääntyneen muun muassa Darfurissa sekä Sinisen Niilin osavaltiossa.

Abstract

This report discusses the security situation in Sudan and the recent political developments in general, and the security situation in the greater Khartoum area in particular. The report focuses on the events of 2021 and 2022 and updates the previous report published by the Finnish Immigration Service on 22 July 2019. The political crisis in Sudan has resulted in numerous protests in Khartoum in which dozens of people have been killed. The uncertain political situation and the economic crisis have had a detrimental effect on the rest of country, as well, and intercommunal violence is reportedly on the rise i.a. in Darfur and the Blue Nile state.

¹ Maahanmuuttovirasto 22.7.2019.

Tietoa raportista

Katsaus on laadittu noudattaen Euroopan unionin yhteisiä suuntaviivoja lähtömaatiedon tuottamisesta (2008). Se perustuu huolellisesti valittuihin lähteisiin, joista kaikki on listattu tilannekatsauksen lähdeluetteloon. Ilmeisiä ja kiistattomia tosiasioita lukuun ottamatta kaikki esitetty tieto on tarkastettu useammasta lähteestä, ellei muuta erikseen mainita. Tilannekatsauksessa esitetyt tiedot on hankittu, arvioitu ja käsitelty huolellisesti, vastausajan ollessa rajattu. Katsaus ei kuitenkaan pyri olemaan kaikenkattava, eikä sitä tule pitää yksinään minkään oleskeluluvan, pakolaisaseman tai turvapaikkahakemuksen perusteena. Vaikka jotain tapahtumaa, henkilöä tai organisaatiota ei olisi mainittu tilannekatsauksessa, se ei tarkoita, etteikö kyseistä tapahtumaa olisi tapahtunut tai kyseistä henkilöä tai organisaatiota olisi olemassa. Katsaus ei välttämättä edusta Maahanmuuttoviraston virallista kantaa, eikä se ole poliittinen kannanotto tai oikeudellinen arvio. Katsauksen kokoamisessa on käytetty erilaisia julkisia lähteitä, kuten kansainvälisten järjestöjen ja tutkimuslaitosten tuottamia raportteja ja tietoaaineistoja sekä näitä täydentävää uutismateriaalia, joka on ollut Maahanmuuttoviraston saatavilla raportin kirjoittamishetkellä.

About the report

This report has been compiled by the Country Information Service of the Finnish Immigration Service in accordance with the common EU guidelines for processing country of origin information (2008). The report is based on carefully selected sources of information. All sources used are referenced. With the exception of obvious and indisputable facts, all information presented has been cross-checked from several sources unless stated otherwise. The information provided in the report has been obtained, evaluated and processed carefully within the limited time frame given. However, the report does not aim to be exhaustive, and it should not be considered conclusive as to the merit of any particular claim to a residence permit, refugee status or asylum. Even if a certain event, person or organization is not mentioned in the response, this does not mean that the event has not taken place or that the person or organization does not exist. The report does not necessarily reflect the opinion of the Finnish Immigration Service, and it is not a political statement or a judicial evaluation. The report is based on different public sources, such as reports published by international organizations and research institutes and complementary news material, which the Finnish Immigration Service has had access to at the time of writing of this report.

Sisällys

1 Sudanin yleinen tilanne	4
1.1 Poliittinen tilanne	4
1.1.1 Demokraattisen prosessin eteneminen	6
1.2 Väkivalta alueellisesti	8
1.2.1 Darfur	9
1.2.2 Sininen Niili ja Kordofan	10
1.2.3 Itä-Sudan	11
1.2.4 Abyei	12
2 Khartumin suurkaupunkialueen turvallisuustilanne	13
2.1 Aluehallinta	14
2.2 Turvallisuusvälikohtaukset	15
2.3 Siviiliuhrit	17
2.4 Mielenosoitukset	18
3 Khartumin suurkaupunkialueen humanitaarinen tilanne	20
3.1 Khartumin humanitaarinen tilanne ja peruspalvelujen saatavuus	21
3.2 Maan sisäisesi siirtymään joutuneet ja pakolaiset	22
Lähteet	25

1 Sudanin yleinen tilanne

1.1 Poliittinen tilanne

Sudanissa on käynnissä poliittinen kriisi, jossa maan siirtyminen siviilihallintoon Omar al-Bashirin syrjäyttämisen jälkeen vuonna 2019 ei ole toteutunut suunnitellusti, ja maata johtaa käytännössä väliaikainen sotilasneuvosto.²

Nykyinen tilanne sai alkunsa, kun huhtikuussa 2019 Sudania pitkään johtanut, sotarikoksista syytetty³ presidentti Omar al-Bashir syrjäytettiin kuukausia kestäneiden mielenosoitusten jälkeen. Al-Bashirin syrjäyttäneet sotilasjohtajat ottivat vallan, ja demokraattista reformia vaativat mielenosoitukset jatkuivat.⁴ Mielenosoittajiin kohdistettu väkivalta kulminoitui, kun kesäkuussa 2019 turvallisuusjoukot tekivät Khartumissa iskun, jossa raportoitiin kuolleen yli 100 mielenosoittajaa.⁵ Heinä-elokuussa 2019 sotilasjunta ja oppositioryhmittymä FFC⁶ (Forces of Freedom and Change) pääsivät sopimukseen (ns. perustuslaillinen julistus)⁷ siviilihallintoon siirtymisestä ja vallanjaosta siirtymäkauden hallinnossa.⁸ Sopimuksen perusteella valta siirrettiin osin siviilihallinnolle, mutta samalla luotiin päätösvaltainen neuvosto (Sovereign Council), jossa on siviili- sekä sotilasjäseniä. Neuvoston johtoon asetettiin kenraali Abdel Fattah al-Burhan.⁹

Lokakuussa 2020 Etelä-Sudanin fasilitoimien neuvotteluiden päätteeksi Sudanin väliaikaishallinto ja SRF (Sudanese Revolutionary Front) allekirjoittivat Juban rauhansopimuksen (Juba Agreement for Peace in Sudan). SRF on suuri koalitio, johon kuuluu aseellisia kapinallisryhmiä eri alueilta (erit. Darfurista ja Kordobanin ja Sinisen Niilin alueilta).¹⁰ Crisis Groupin raportissa kuvataan, kuinka sopimuksen perusteella kapinallisryhmille taattiin edustus Sudanin hallinnossa, ja jossa sovittiin julkisten varojen ohjaamisesta aiempaa enemmän ns. periferian alueille. Sopimuksella pyritään korjaamaan epäsuhtaa maan keskuksen ja periferian välillä hajauttamalla valtaa ja varoja pois Khartumista.¹¹ Sopimuksessa on yhteensä 10 osiota, joista kuusi koskee kaksipuolisia sopimuksia Sudanin hallinnon ja eri

² Ks. esim. International Crisis Group/Boswell 12.8.2022; FRPI/Oestericher 3.10.2022; Reuters 18.10.2022.

³ Ks. esim. YLE 11.2.2020.

⁴ Ks. esim. the Guardian/Burke 11.4.2019.

⁵ Dabanga 4.6.2021; HRW 17.11.2019. Tarkemmin kesäkuun iskun siviileihin kohdistettua väkivaltaa käsitellään HRW:n (Human Rights Watch) 17.11.2019 päivätyssä raportissa.

⁶ FFC käsittää alleen useita siviilitoimijoita kuten kansalaisjärjestöjä ja puolueita. FFC on nykyään jakaantunut kahtia enemmän valtavirtaa edustavaksi FFC-Central Counciliksi ja FFC-NA:ksi (FFC National Accord), johon kuuluu Juban rauhansopimuksen allekirjoittaneita kapinallisryhmiä (ks. tarkemmin alla). FFC-NA tukee enemmän armeijan mukanaoloa transitioprosessissa. Ks. esim. Dabanga 14.10.2022.

⁷ Osapuolet allekirjoittivat "perustuslaillisen julistuksen" (*Constitutional Declaration*), joka korvasi Sudanin vuoden 2005 väliaikaisen perustuslain, ja joka on voimassa siirtymähallinnon ajan (39 kuukautta allekirjoituksesta). Julistuksen mukaisesti Sudania johtaa siirtymäajan neuvosto (*Sovereignty Council*), jonka 11 jäsenestä 5 oli FFC:n valitsema ja 5 sotilasneuvoston valitsema ja 1 näiden yhdessä valitsema siviilijäsen. Ensimmäisen 21 kuukauden ajan siirtymäajan neuvostoa johtaa julistuksen mukaan sotilasneuvoston valitsema edustaja. Ks. *Constitutional Declaration* 2019.

⁸ YLE 17.8.2019.

⁹ International Crisis Group/Boswell 12.8.2022. Ks. myös *Constitutional Declaration* 2019.

¹⁰ Ks. esim. BTI 2022, 6.

¹¹ International Crisis Group 23.2.2021, 1–2.

aseellisten kapinallisryhmän välillä. Kaksi merkittävää kapinallisryhmää eivät allekirjoittaneet sopimusta: Abdelaziz al-Hilun johtama SPLM-N¹² ja Abdel Wahid Nurin johtama Sudan Liberation Movement¹³.¹⁴ Neuvottelut sopimuksen ulkopuolisten ryhmien kanssa jatkuivat, ja esimerkiksi SPLM-N/al-Hilu allekirjoitti al-Burhanin kanssa maaliskuussa 2021 julistuksen, jonka perusteella he sitoutuivat rauhanneuvotteluihin.¹⁵ Rauhansopimus muutti perustuslaillista julistusta.¹⁶ YK:n Sudanin siirtymävaiheen apuoperaatio UNITAMS (United Nations Integrated Transition Assistance Mission in Sudan) esimerkiksi raportoi, että helmikuussa 2021 väliaikaisneuvosto (Sovereign Council) päätti rauhansopimuksen mukaisesti laajentaa väliaikaisneuvoston kokoonpanoa niin, että mukaan otettiin kolme edustajaa rauhansopimuksen allekirjoittaneista kapinallisryhmistä. Niin ikään valittiin uusi hallitus, johon osa ministereistä valittiin allekirjoittaneista kapinallisryhmistä.¹⁷ Bertelsmann Stiftung -säätiö (BTI) kirjoittaa Sudanin maaraportissaan, että sopimuksen perusteella Etelä-Kordofanin ja Sinisen Niilin osavaltioista tuli autonomisia, ja SRF:iin kuuluvat kapinallisryhmät tuli liittää Sudanin asevoimiin.¹⁸ Perustuslaillisen julistuksen mukaan Sudanissa olisi pitänyt järjestää vaalit vuonna 2022, mutta Juban rauhansopimuksen allekirjoittamisen jälkeen vaalit lykättiin aikaisintaan loppuvuoteen 2023.¹⁹ Rauhansopimusta on kritisoitu esimerkiksi siksi, että alueellisesti siinä ei oteta kaikkien ryhmien etuja huomioon.²⁰ Sopimuksen toimeenpanemisessa on ollut lisäksi hidasteita.²¹

Vuoden 2021 lokakuussa Sudanin armeija väliaikaisneuvoston johtajan kenraali al-Burhanin johdolla kaappasi vallan hajottamalla neuvoston, julistamalla poikkeustilan sekä pidättämällä siviilijohtajia, muiden muassa pääministeri Abdalla Hamdokin.²² Lisäksi al-Burhan hajotti ministerineuvoston (Council of Ministers), kaikki ammattiliitot sekä ammatilliset järjestöt ja jädäytti ns. "purkamiskomitean"²³ toiminnan ja useita perustuslaillisen julistuksen artikloita.²⁴ Vallankaappaus seurasi mittavia mielenosoituksia, joissa vaadittiin maahan siviilihallitusta,²⁵ ja vallankaappaus aiheutti YK:n ihmisoikeusvaltuutetun (OHCHR) mukaan laajamittaista paheksuntaa myös kansainvälisesti.²⁶ Marraskuussa Hamdok allekirjoitti sotilasjuntan kanssa sopimuksen, jonka perusteella hänet palautettiin virkaan. Hamdok suostui sopimuksessa

¹² SPLM-N eli Sudan People's Liberation Movement North on Etelä-Kordofanissa ja Sinisessä Niilissä toimiva kapinallisryhmä, joka on jakautunut kahtia. Toista siipeä johtaa Abdelaziz al-Hilu ja toista Malik Agar. Agarin johtama siipi allekirjoitti Juban sopimuksen. Ks. esim. IDEA/al-Ali 2021, 11.

¹³ Darfurissa toimiva kapinallisryhmä Sudan Liberation Movement (SLM) on hajaantunut. Abdel Wahid Nur johtama siipi ei allekirjoittanut Juban sopimusta, kun taas esimerkiksi Minni Minnawin johtama siipi allekirjoitti sopimuksen. Ks. esim. IDEA/al-Ali 2021, 11–12. Huom. ryhmään viitataan sekä lyhenteellä SLM ja SLA (Sudan Liberation Army) sekä SLM/A. Abdel Wahid Nurin johtama ryhmä lyhennetään usein SLA-AW. Minni Minnawin johtama ryhmä lyhennetään usein SLA-MM.

¹⁴ IDEA/al-Ali 2021, 12.

¹⁵ UNITAMS 17.5.2021, par 5.

¹⁶ IDEA/al-Ali 2021, 5; UNSC 1.3.2021, par 3–4.

¹⁷ UNSC 1.3.2021, par 3–4.

¹⁸ BTI 2022, 3.

¹⁹ Ks. esim. USDOS 2022.

²⁰ Ks. esim. RVI 4.2.2022, 3; Al-Monitor/al-Kady 22.10.2021.

²¹ Ks. esim. Dabanga 29.6.2022; RVI 4.2.2022.

²² GCR2P 1.9.2022; USIP/Stigant 7.7.2022.

²³ "Dismantling committee" eli Committee for Dismantling the June 30 1989 Regime, Removal of Empowerment and Corruption and Recovery of Public Funds. Kyseessä on Hamdokin marraskuussa 2019 perustama neuvosto, jonka tarkoituksena on puhdistaa al-Bashirin hallinnon jäänteet. Ks. esim. Dabanga 6.10.2021.

²⁴ OHCHR 9.5.2022, par 15.

²⁵ GCR2P 1.9.2022; BBC 19.12.2021.

²⁶ OHCHR 9.5.2022, par 16.

sotilasneuvoston vaatimukseen uuden "teknokraateista" koostuvan hallituksen muodostamisesta.²⁷ Human Rights Watch kuvaa, kuinka mielenosoittajat ja FFC vastustivat sopimusta.²⁸ Epäonnistuttuaan löytämään ratkaisua poliittiseen umpikujaan Hamdok erosi vuoden 2022 tammikuun alussa.²⁹

ACLEDin mukaan Hamdokin eron jälkeen armeija on yksipuolisesti jatkanut viranomaisten nimittämisiä hallinnollisiin elimiin ja elvyttänyt suhteita joihinkin Omar al-Bashirin aikanaan johtaman NCP:n (National Congress Party) elementtien kanssa.³⁰ YK:n Sudanin siirtymävaiheen apuoperaation UNITAMSin raportissa aikaväliltä 6.5.2022–20.8.2022 kuvataan, kuinka kolmen tahon välinen "mekanismi" (*trilateral mechanism*) eli Afrikan unionin (AU), YK:n ja IGAD:n³¹ muodostama yhteistoiminto vaati toukokuussa 2022 viranomaisia lopettamaan kaiken väkivallan ja pidätykset ja lakkauttamaan poikkeustilan. Al-Burhan ilmoitti 29.5.2022 poikkeustilan lopettamisesta, minkä jälkeen yhteensä 171 pidätettyä vapautettiin. AU:n, YK:n ja IGAD:n kolmiosainen mekanismi järjesti 8.6.2022 Khartumissa kokouksen tarkoituksena fasilitoida dialogia siviili- ja sotilastoimijoiden välillä. Kokoukseen osallistui erilaisia poliittisia puolueita ja liikkeitä ja armeijan edustajia, mutta FFC ja SPA joidenkin muiden siviilitoimijoiden lisäksi boikotoi tapaamista. FFC:n edustajat tapasivat armeijan edustajia USA:n ja Saudi Arabian järjestämässä erillisessä tapaamisessa 9.6.2022. Kesäkuun lopun suurmielenosoituksen aikana mielenosoittajiin kohdistetun väkivallan seurauksena FFC vetäytyi keskusteluista armeijan edustajien kanssa. Suurmielenosoitus järjestettiin 30.6.2022 muistamaan vuoden 1989 sotilasvallankaappausta, jossa Omar al-Bashir nousi maan johtoon syösten demokraattisesti valitun hallinnon vallasta. Turvallisuusjoukkojen voimankäytön takia yhdeksän (9) mielenosoittajaa sai surmansa ja yli 600 loukkaantui.³²

1.1.1 Demokraattisen prosessin eteneminen

UNITAMSin uusimmassa³³ raportissa kuvataan, kuinka paikallisten ja kansainvälisten toimijoiden yrityksistä huolimatta Sudanin poliittinen kriisi on jatkunut ratkaisemattomana. Poliittisen yhteisymmärryksen ja täysin toimivan hallituksen puute lisäsi osaltaan turvattomuutta eri osissa maata sekä edesauttoi taloudellisen sekä humanitaarisen tilanteen huononemista.³⁴

Saksan tiede- ja poliittisten asioiden instituutin (SWP, Stiftung Wissenschaft und Politik) analyysin mukaan Juban rauhansopimuksen perusteella aseellisten ryhmien edustajien sisällyttäminen hallintoon on merkittävä este poliittisen kriisin ratkaisulle. SWP:n tutkijan Gerrit Kurtzin mukaan ryhmien mukaanotto hallintoon ei ole rauhoittanut Sudanin periferian alueiden konflikteja, vaan se ennemmin ruokkii niitä. Khartumin räjähdysriski poliittinen tilanne kärjistää jännitteitä niin Darfurissa kuin muissa pääkaupungista katsottuna syrjäisillä alueilla. Lisäksi Kurtzin mukaan rauhanprosessi (aseellisten ryhmien edustajien sisällyttäminen hallintoon) Darfurissa ja muilla periferian konfliktialueilla muuttaa valtasuhteita Khartumissa konflikteista hyötyvien ("*conflict entrepreneurs*") tahojen eduksi.³⁵

BTI:n mukaan siitä huolimatta, että sekä perustuslaillisen julistuksen että Juban sopimuksen allekirjoittaneet osapuolet ovat julkisesti kannattaneet Sudanin siirtymistä demokratiaan,

²⁷ Al-Jazeera 21.11.2021; HRW 23.11.2021.

²⁸ HRW 23.11.2021.

²⁹ OHCHR 9.5.2022, par 19.

³⁰ ACLED 2022b.

³¹ Intergovernmental Authority on Development on kahdeksan Afrikan valtion muodostama talous- ja kehitysyhteistyöorganisaatio.

³² UNSC 2.9.2022, par 3–6.

³³ Ajanjaksolta 6.5.2022–20.8.2022, raportointiaikaväli on 90 päivää.

³⁴ UNSC 2.9.2022, par 2.

³⁵ SWP/Kurtz 7.9.2022.

tämä näyttää olevan monille osapuolille lähinnä retoriikkaa. Vuonna 2019 allekirjoitetussa perustuslaillisessa julistuksessa säädettiin, että julistuksen allekirjoittamisesta 90 päivän kuluessa tulisi perustaa 300-paikkainen lakia säätävä elin, eli ns. "siirtymävaiheen lainsäädäntöneuvosto" (TLC, Transitional Legislative Council), mutta sen perustaminen on viivästynyt useita kertoja. BTI:n mukaan koronapandemia on osasy syy viivästymiselle, mutta kyseessä on myös muita syitä, kuten Juban rauhansopimuksen allekirjoittaminen. Juban sopimuksessa osa TLC:n paikoista määrättiin uusille allekirjoittajaosapuolille. Alun perin 67 % neuvoston paikoista tuli mennä FFC:n edustajille ja 33 % muille (al-Bashirin syrjäyttäneeseen) vallankumoukseen osallistuneille tahoille. Vähintään 40 % paikoista tuli mennä naisille. Juban rauhansopimuksen jälkeen TLC:n paikoista 25 % tuli mennä allekirjoittaneille aseellisille ryhmille. FFC:n keskeinen järjestö SPA kritisoi uudelleenjärjestelyä. Ennen kuin TLC muodostetaan, ministerineuvostolla sekä väliaikaisneuvostolla (Sovereign Council) on yhdessä lainsäädäntövalta.³⁶

Crisis Groupin mukaan al-Burhan ilmoitti 4.7.2022 "yllättävästi", että armeija vetäytyy neuvotteluista siviilitoimijoiden kanssa, ja antaa siviileiden muodostaa oman hallituksensa. Tämän lisäksi al-Burhan ilmoitti, että kun siviilihallitus on muodostettu, hän hajottaa väliaikaisneuvoston ja perustaa uuden sotilasneuvoston ("*supreme military council*"), jonka vastuulle kuuluisi ainakin turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvät asiat. Uusi sotilasneuvosto neuvottelisi valtansa uuden hallituksen kanssa. Samalla al-Burhan erotti siviilijäsenet väliaikaisneuvostosta. Crisis Groupin tutkijan Alan Boswellin arvion mukaan al-Burhanin ilmoitus oli taktinen veto liennyttää levottomuuksia kansan keskuudessa sekä siirtää syyllisyyttä poliittisesta umpikujasta ja taloudellisista ongelmista oppositiolle. Boswell kirjoitti elokuussa 2022, että uutta hallitusta ei ollut saatu muodostettua.³⁷ Tilanne on jatkunut lokakuuhun 2022 asti. FFC on käynyt neuvotteluja al-Burhanin kanssa, ja osapuolet julkaisivat lokakuussa asiakirjan, jonka mukaan osapuolet olivat päässeet sopimukseen useista seikoista.³⁸ Dabanga Sudan -uutissivuston mukaan sopimukseen oli päästy siitä, että muodostettaisiin asiantuntijahallitus ("*government of competencies*"), jolla olisi siviilipääministeri, ja jonka siviilitoimijat valitsisivat. Lisäksi sopuun oli päästy puolustus- ja turvallisuusneuvoston perustamisesta. Al-Burhan jatkaisi Sudanin armeijan (SAF) johdossa ja Muhammad Hamdan Dagalo (tunnetaan myös nimellä Hemedti) RSF:n³⁹ johdossa. Yksi keskeinen ratkaisematon kiista koski sitä, tulisiko puolustus- ja turvallisuusneuvoston olla armeijan ylipäällikön (al-Burhan) johtama vai pääministerin. Dabanga Sudanin mukaan eri oppositiorhytmät kritisoivat FFC:tä siitä, että se oli valmis yhteistyöhön armeijan kanssa.⁴⁰

³⁶ BTI 2022, 12, 15.

³⁷ ICG/Boswell 12.8.2022.

³⁸ Dabanga 14.10.2022; Reuters 18.10.2022.

³⁹ RSF eli Rapid Support Forces (*Quwwāt ad-Da‘m as-Sarī‘a*). Dagalon johtama RSF on vuonna 2013 perustettu puolisoitilaallinen aseellinen ryhmä, joka muodostettiin taistelemaan hallintoa vastustavia kapinallisryhmiä vastaan Darfurissa. Alun perin RSF koostui ns. janjawid-militioista (ks. alla). RSF:ää on viime vuosina syytetty mielenosoittajiin kohdistetusta väkivallasta ja heidän surmista. Esim. Al-Jazeera 6.6.2019. ACLEDin mukaan RSF-militiajoukot ovat onnistuneet vakiinnuttamaan asemansa maaseudulla (rural areas), ja Dagalo on vahvistanut valtaansa pääkaupungissa. ACLEDin mukaan RSF on ollut vuonna 2021 osallisena monissa kaikkein väkivaltaisimmissa episodeissa Darfurissa, ja joissain tapahtumissa myös Etelä-Kordofanissa. ACLED 2022b. BTI:n raportin mukaan RSF pääsi vuosien saatossa asemaan, jossa sillä oli käytännössä kontrolli Sudanin turvallisuus- ja poliittisesta tilanteesta. Lisäksi BTI:n mukaan Dagalo on kasvattanut vaikutusvaltaansa niin, että hänestä on tullut *de facto* johtaja Sudanissa. BTI:n raportin mukaan Dagalon johtama RSF ylläpitää rinnakkaistalouttaan niin, että Dagalo kontrolloi Sudanin kullankaivuoperaatioita sekä kullan vientiä. BTI 2022, 4.

⁴⁰ Dabanga 14.10.2022.

1.2 Väkivalta alueellisesti

Sudan on hallinnollisesti jaettu 18 osavaltioon: Khartum, Pohjois-Kordofan, Ash Shamaliya, Kassala, Sininen Niili, Pohjois-Darfur, Etelä-Darfur, Etelä-Kordofan, al-Jazira, Valkoinen Niili, Nahr an-Nil, Punaisenmeren osavaltio, al-Qadarif, Sennar, Länsi-Darfur, Keski-Darfur, Itä-Darfur ja Länsi-Kordofan.⁴¹ Aluekohtaisia konflikteja käsitellään myös sisäisesti siirtymään joutuneiden yhteydessä kohdassa 3.2.

BTI:n raportin (käsittelee ajanjaksoa 1.2.2019–31.1.2021) mukaan valtiolla oli väkivaltamonopoli ainoastaan kaupunkikeskuksissa sen aseman ollessa haastettu muualla Sudanissa. Raportin mukaan Darfurissa, Kordofanissa ja Itä-Sudanissa on ollut jatkuvia aseellisia iskuja, yhteenottoja etnisiin perustein järjestäytyneiden ryhmien välillä ja kapinallistoimintaa keskushallintoa vastaan. Aseiden laaja leviäminen alueilla, joilla ei ole kunnollista turvallisuuskoneistoa, muodostaa jatkuvan uhan siviiliväestölle.⁴²

OCHAN katsauksessa turvallisuusvälikohtauksista ajanjaksolla tammikuu–joulukuu 2021 (ts. koko vuosi 2021) raportoitiin yhteensä 269 turvallisuusvälikohtausta (sis. yhteisöjen väliset konfliktit ja aseelliset hyökkäykset), joiden seurauksena 727 henkilöä kuoli ja 440 500 henkilöä joutui pakenemaan (*displaced*) (ks. tarkemmin sisäisesti siirtymään joutuneista kohdasta 3.2). Turvallisuusvälikohtaukset raportoitiin pääosin Länsi- (91), Etelä- (26), Pohjois- (38), ja Keski-Darfurista (18), Etelä- (42) ja Länsi-Kordofanista (11), Gedarefista (13) ja Punaisenmeren osavaltioista (10). Yksittäisiä (alle 10) tapauksia oli myös Sinisen Niilin osavaltioista (8), Itä-Darfurista (3), Pohjois-Kordofanista (3), Kassalasta (2), Khartumista (1), Nahr an-Nilin (1) ja Valkoisen Niilin osavaltioista (1).⁴³

OCHAN katsauksessa turvallisuusvälikohtauksista ajanjaksolla tammikuu–syyskuu 2022 raportoitiin 252 turvallisuusvälikohtausta (sis. yhteisöjen väliset konfliktit ja aseelliset hyökkäykset), joiden seurauksena 546 henkilöä kuoli ja 211 133 henkilöä joutui pakenemaan (*displaced*) (ks. tarkemmin sisäisesti siirtymään joutuneista kohdasta 3.2). Turvallisuusvälikohtaukset raportoitiin Khartumin osavaltion ulkopuolelta, pääosin Länsi- (81), Pohjois- (50), Keski- (21) ja Etelä-Darfurista (11), Etelä- (38) ja Länsi-Kordofanista (18) ja Sinisestä Niilistä (13). Yksittäisiä (alle 10) tapauksia oli myös Gedarefista (9), Kassalasta (5), Itä-Darfurista (3), Punaisenmeren osavaltioista (2) sekä Sennarista (1).⁴⁴

ACLEDin analyysin mukaan poliittisen tilanteen kärjistyttyä sotilasvallankaappaukseen ja sen seuraamuksiin Khartumissa vuoden 2021 loppupuolella väkivallan määrä on noussut tasaisesti Sudanin maantieteellisessä periferiassa, kun militiat (jotka ovat yleensä järjestäytyneet etnisiin perustein) ovat kilpailleet poliittisesta, taloudellisesta ja sosiaalisesta vallasta.⁴⁵ ACLEDin mukaan pääkaupungin ulkopuolisilla alueilla poliittisen väkivallan nousu vuonna 2022 on ollut selkeintä Abyein⁴⁶, Darfurin sekä Sinisen Niilin alueilla.⁴⁷ Al-Jazeera raportoi, että asiantuntijoiden mukaan al-Burhanin johtama sotilasvallankaappaus lokakuussa 2021 loi turvallisuustyhjiön, mikä on edesauttanut heimojen välisten väkivaltaisuuksien uudelleenvoimistumista.⁴⁸

⁴¹ OCHA 06/2021b [kartta].

⁴² BTI 2022, 6.

⁴³ OCHA 18.1.2022.

⁴⁴ OCHA 11.10.2022.

⁴⁵ ACLED 2022b.

⁴⁶ Kiistelty alue Sudanin ja Etelä-Sudanin rajalla.

⁴⁷ ACLED 2022a.

⁴⁸ Al-Jazeera 17.7.2022.

FEWS NETin (Famine Early Warning Systems Network) ennusteen mukaan yhteisöjen välinen väkivalta liittyy maakiistoihin ja kiistoihin resursseista lisääntyä sadekauden jälkeen sadonkorjuukautena marraskuusta 2022 tammikuuhun Darfurissa, Kordofanissa ja Kassalan osavaltioissa.⁴⁹

Alla on käsitelty lyhyesti konflikteja Sinisen Niilin ja Kordofanin, Darfurin ja Itä-Sudanin alueiden osavaltioiden ja Abyein alueilla. Khartumin osavaltion ja erityisesti Khartumin suurkaupunkialueen turvallisuustilannetta käsitellään tarkemmin alempana.

1.2.1 Darfur

Darfurin alueeseen kuuluu viisi osavaltiota, Itä-, Länsi-, Etelä-, Pohjoinen- ja Keski-Darfur. Pohjois-, Länsi- ja Keski-Darfur rajoittuvat lännessä Tšadin tasavaltaan. Etelä-Darfur rajoittuu lounaassa Keski-Afrikan tasavaltaan ja kaakossa Etelä-Sudaniin. Itä-Darfur rajoittuu sen etelärajalta Etelä-Sudaniin.⁵⁰

Darfurin konfliktin 2000-luvun alun taisteluissa ja väkivaltaisuuksissa Sudanin hallinnon joukkojen ja darfurilaisten kapinallisryhmien välillä on arvioitu kuolleen yli 300 000 henkeä.⁵¹ Tutkija Ahmad Sikaingan mukaan Darfurin kriisin taustasyitä ovat liittyneet muun muassa kilpailuun luonnonvaroista, kiistoihin paimentolaisten ja sedentististen eli paikallaan pysyvien yhteisöjen välillä, ympäristökriisiin, sekä Sudan valtaelitiin etnisen perustein harjoittamaan syrjintään ja marginalisaatioon.⁵² Vuonna 2003 taistelut syttyivät Darfurin kapinallisryhmien⁵³ ja Omar al-Bashirin johtaman hallinnon välillä. Sikainga kuvaa, kuinka hallitus käytti hyväkseen alueen etnistä jakautumista aseistaen toisia ryhmiä ja kääntäen paikallisia toisiaan vastaan. Esimerkiksi merkittävä osa kapinallisista vastaan taistelleista "pahamaineisista" janjawideista oli peräisin Darfurin arabiankielistä yhteisöistä. Yhteistyössä Sudanin armeijan kanssa janjawidit syyllistyivät Darfurissa mittaviin väkivaltaisuuksiin, joita esimerkiksi Yhdysvaltojen hallinto kuvasi kansanmurhaksi.⁵⁴

YK:n rauhanturvaajat toimivat Darfurissa vuoteen 2020 asti, jolloin heidän mandaattinsa loppui.⁵⁵ Viimeiset YK:n Darfurin operaation (UNAMID) henkilöstön jäsenet vetäytyivät alueelta kesäkuussa 2021.⁵⁶

Vuonna 2020 allekirjoitetussa Juban rauhansopimuksessa sovittiin muun muassa vallanjaosta ja tulitauosta Darfurissa Sudanin väliaikaishallinnon sekä useiden Darfurissa toimivien kapinallisryhmien⁵⁷ välillä.⁵⁸ Rauhansopimuksen toimeenpanemisessa on ollut hidasteita.⁵⁹

Saksan tiede- ja poliittisten asioiden instituutin (SWP, Stiftung Wissenschaft und Politik) analyysin mukaan Darfurin väkivallan taso ei ole nykyään enää yhtä intensiivistä kuin aikaisemmin. Syyskuussa 2022 julkaistussa analyysissä viitataan ACLEDin tilastoihin ja

⁴⁹ FEWS NET 8/2022.

⁵⁰ OCHA 06/2021b.

⁵¹ Reuters 27.1.2022.

⁵² Sikainga 2/2009.

⁵³ Erit. SLA (Sudan Liberation Army); JEM (Justice and Equality Movement).

⁵⁴ Sikainga 2/2009.

⁵⁵ BBC 26.4.2022.

⁵⁶ UN 27.7.2021.

⁵⁷ Darfurin sopimuksen allekirjoittaneet darfurilaiset ryhmät: JEM (Justice and Equality Movement), Sudan Liberation Movement – Minni Minawi, Sudan Liberation Movement – Transitional Council, Sudanese Alliance Movement, Sudan Liberation Forces Alliance, ja Sudan Liberation Movement.

⁵⁸ IDEA/al-Ali 2021, 8. Ks. tarkemmin Juban sopimuksen dynamiikasta Darfurissa esim. RVI 4.2.2022.

⁵⁹ Dabanga 29.6.2022; RVI 4.2.2022.

huomioidaan, että (Omar al-Bashirin syrjäyttäneen) vallankumouksen alusta alkaen eli joulukuusta 2018 alkaen Darfurin viidessä osavaltiossa on kuollut yli 2600 henkeä aseellisen väkivallan seurauksena. Tänä aikana konfliktin luonne on myös muuttunut. Vuonna 2018 suurin osa kuolemiin johtaneista välikohtauksista oli yhteenottoja kapinallisryhmien (erit. Sudan Liberation Army-Abdul Wahid, SLA-AW) ja al-Bashirin hallinnon turvallisuusjoukkojen välillä. Nykyään sitä vastoin eniten ihmishenkiä vaativat yhteenotot käydään etnisin perustein järjestäytyneiden militioiden välillä. Lisäksi SWP:n mukaan konfliktipesäkkeet ovat muuttuneet niin, että Keski-Darfurissa (SLA-AW:n tukikohta) on nykyään aiempaa vähemmän yhteenottoja välikohtausten keskittyessä enemmän Etelä- ja Länsi-Darfuriin.⁶⁰

Viitaten useisiin lähteisiin ACAPSin 12.8.2022 julkaistun analyysin mukaan joulukuun 2020 jälkeen Darfurissa on ollut merkittävä lisäys resurssiperusteisessa yhteisöjen välisessä väkivallassa (*resource-based intercommunal violence*) arabi- ja ei-arabiheimojen välillä. ACAPSin mukaan nousu liittyy YK:n operaation (UNAMID) päättymiseen Darfurissa.⁶¹ ACLEDin vuoden 2022 alussa julkaiseman analyysin perusteella Darfurin länsiosissa on nähty väkivaltaisuuksien lisääntymistä eri etnisin perustein järjestäytyneiden militioiden välillä. Hyökkäyksiä on tehty etenkin viljelyalueilla, kaupungeissa, joissa elää sisäisesti siirtymään joutuneita henkilöitä (IDP), ja teillä, jotka johtavat sisäisesti siirtymään joutuneiden asutusalueille. Länsi-Darfurin läänissä on nähty erilaisia yhteenottoja ja joukkomurhia ("*dramatic rounds of hybrid clashes and massacres*"). Näissä tapauksissa tavanomaisesti arabeiksi identifioituvat militiat (yleensä Rizeigat-militiat⁶²), joiden uskotaan toimineen RSF:n tukemana, ovat kohdistaneet hyökkäyksiä toisiin etnisiin ryhmiin lähellä Tšadin rajaa.⁶³

ACLEDin vuoden 2022 puolivälissä julkaiseman analyysin mukaan taistelut arabi-militioiden (joita RSF usein tukee) osalta ovat jatkuneet. Etelä-Darfurissa taistelut Rizeigat-militioiden ja paimentolaisten Fulani-militioiden välillä jatkuivat maaliskuun loppupuolella. Kuolonuhrien lukumäärän arvioidaan olleen kymmenistä satoihin. Länsi-Darfurissa konflikti Rizeigat-militioiden ja Masalit-militioiden välillä eskaloitui militioiden ottaessa yhteen al-Kereinikin leirissä. Taisteluissa kuoli yli 200 ihmistä. Lisäksi ainakin 126 ihmisen raportoitiin kuolleen kesäkuun alkupuolella taisteluissa Rizeigat-militian ja Qamar-heimon välillä Kulbusissa Länsi-Darfurissa.⁶⁴

1.2.2 Sininen Niili ja Kordofan

Kordofanin alueeseen kuuluu Sudanissa kolme osavaltiota, Etelä-Kordofan, Länsi-Kordofan ja Pohjois-Kordofan, joista Etelä- ja Länsi-Kordofan rajoittuvat molemmat etelässä Etelä-Sudanin valtiorajaan. Sinisen Niilin osavaltio on myös eteläinen osavaltio, joka rajoittuu sen lounaisosissa Etelä-Sudaniin ja kaakossa Etiopian valtioon.⁶⁵

Italialaisen kansainvälisen politiikan instituutin (ISPI) tutkijan Camillo Casolan mukaan aseellisella vastarinnalla Etelä-Kordofanin ja Sinisen Niilin osavaltioissa on juurensa Sudanin eteläosien ja hallinnon välisessä sodassa, joka johti Etelä-Sudanin irtautumiseen omaksi valtiokseen (vuonna 2011). Taustalla konfliktissa on kielelliset sekä uskonnolliset erot pohjoisen arabiankielisten muslimien ja etelän eri (pääosin kristinuskoisten) väestöjen välillä sekä sosioekonominen kuilu vauraamman pohjoisosan ja marginalisoidumman eteläosan välillä. Etelä-Sudanin itsenäistymisen jälkeen jännitteet Khartumin ja "uuden etelän" välillä

⁶⁰ SWP/Kurtz 7.9.2022.

⁶¹ ACAPS 12.8.2022.

⁶² Rizeigatilla viitataan arabiankieliseen paimentolaisheimoon. Pohjoiseen Rizeigatiin (Northern Rizeigat) kuuluvien ryhmien jäseniä oli osallisena ns. janjawid-militioissa kapinallisryhmiä vastaan Darfurin konfliktissa. Ks. tarkemmin esim. Young et al. 2009.

⁶³ ACLED 2022b.

⁶⁴ ACLED 2022a.

⁶⁵ OCHA 06/2021b.

jatkuivat, ja al-Bashirin johtaman hallinnon joukot kävivät taisteluja ns. Sudanin kansan vapautusliikettä (SLPM, Sudan People's Liberation Movement) vastaan.⁶⁶

Juban rauhansopimuksessa sovittiin Sinisen Niilin ja Etelä- sekä Länsi-Kordofanin ja Sudanin väliaikaishallinnon välillä muun muassa osavaltioiden autonomiasta. SLPM:n Malik Agarin johtama haara allekirjoitti sopimuksen, kun taas Abdelaziz al-Hilun johtama haara kieltäytyi allekirjoittamasta sopimusta.⁶⁷ Sudan Tribune uutisoi toukokuussa 2022, että epäonnistumiset rauhansopimuksen toimeenpanossa vaikuttivat siihen, etteivät rauhanprosessin ulkopuoliset ryhmät halunneet siihen mukaan.⁶⁸

YK:n mukaan Darfurin lisäksi yhteisöjenvälisessä väkivallassa on ollut lisäys Sinisen Niilin ja Etelä Kordofanin alueella lokakuun 2021 sotilasvallankaappauksen jälkeen.⁶⁹

ACLEDin analyysin mukaan vuoden 2021 jälkipuoliskolla nähtiin toistuvia yhteenottoja paikallisten aseellisten ryhmittymien välillä lähellä Etelä-Sudanin rajaa Etelä- ja Länsi-Kordofanin osavaltioissa. Myös Pohjois-Kordofanin osavaltiossa, jossa tyypillisesti nähdään merkittävästi vähemmän väkivaltaa kuin Kordofanin eteläisemmillä alueilla, yli 30 ihmistä kuoli taisteluissa Katouil ja Dar Hamid -ryhmien välillä Länsi-Barassa (West Bara) 17.11.2021.⁷⁰ ACLEDin vuoden 2022 puolivälissä julkaiseman analyysin mukaan taisteluiden keskimääräinen määrä oli hieman laskenut Pohjois-, Etelä- ja Länsi-Kordofanin osavaltioissa.⁷¹

Heinäkuussa 2022 Sinisen Niilin Wad Al Mahi -alueella puhkesi väkivaltaisuuksia Hausa-heimon ja toisella puolella Hamaj- ja Berta-heimojen välillä. Väkivaltaisuuksia jatkuivat useissa kylissä Ar Rusayrisin alueella.⁷² UNOCHA raportoi 3.10.2022, että väkivaltaisuuksissa heinäkuun aikana kuoli 142 henkilöä, 383 loukkaantui ja kymmeniä tuhansia henkilöitä joutui pakenemaan. Väkivaltaisuuksiin osallistuneiden yhteisöjen johtajat allekirjoittivat sopimuksen väkivaltaisuuksien lopettamisesta elokuun alussa, mutta uusia yhteenottoja raportoitiin syyskuun alussa Wad Al Mahin ja Ar Rusayrisin alueella. OCHAN 3.10.2022 arvion mukaan tilanne osavaltiossa oli rauhallinen, mutta ennalta-arvaamaton.⁷³

Al-Jazeera uutisoi 23.10.2022, kuinka tilanne oli jälleen eskaloitunut Sinisen Niilin osavaltiossa Wad al-Mahissa Hausa- ja Berta-yhteisöjen välillä. Uusimpien taisteluiden kuolonuhrien määrä oli sudanilaisten viranomaisten mukaan ainakin 220.⁷⁴ Sinisen Niilin kuvernööri Ahmed Badi julisti 21.10.2022 hätätilan koko alueelle 30 päivän ajaksi.⁷⁵

1.2.3 Itä-Sudan

Itä-Sudanilla viitataan tässä Punaisenmeren, Gedarefin sekä Kassalan osavaltioihin. Itä-Sudanissa Beja-kongressi (bejat ovat paikallinen paimentolaiskansa) aloitti 1990-luvulla aseellisen vastarinnan Sudanin keskushallintoa vastaan Itä-Sudanin alueen marginalisaation takia. Vuoden 2005 alkupuolella Beja-kongressi järjestäytyi yhdessä Rashaida-heimon aseellisen ryhmän ("Rashada Free Lions") kanssa Itäiseksi rintamaksi ("Eastern front"). Vuoden 2006 elokuussa allekirjoitettiin itäisen Sudanin rauhansopimus, joka lopetti konfliktin.⁷⁶ Crisis

⁶⁶ ISPI/Casola 22.5.2020.

⁶⁷ IDEA/al-Ali 2021, 8, 15.

⁶⁸ Sudan Tribune 27.5.2022.

⁶⁹ UN 6.9.2022.

⁷⁰ ACLED 2022b.

⁷¹ ACLED 2022.

⁷² IOM 22.7.2022.

⁷³ OCHA (päiväämätön).

⁷⁴ Al-Jazeera 23.10.2022.

⁷⁵ Sudan Tribune 21.10.2022.

⁷⁶ Small Arms Survey 2007, 9, 11.

Groupin analyysin mukaan vuonna 2013 Itä-Sudanin tilanne ei ollut kuitenkaan parantunut, ja että Itäinen rintama oli jakautunut – pääosin heimorajojen mukaisesti.⁷⁷

Juban rauhansopimuksessa sovittiin maan itäosaa (Punaisenmeren, Gedarefin ja Kassalan osavaltiot) koskien muun muassa vallanjaosta alueella. Itäisten osavaltioiden puolesta sopimuksen allekirjoitti Beja-kongressin johtaja Osama Saeed. Beja-kongressi on hajaantunut, ja sopimuksesta ei ollut yhteisymmärrystä.⁷⁸ Al-Monitorin lokakuussa 2021 julkaiseman artikkelin mukaan suurin osa Itä-Sudanin asukkaista vastustaa rauhansopimusta, koska he katsovat sopimuksen sulkevan heidät ulos päätöksenteosta ja estää heitä hyötymästä alueen varallisuudesta.⁷⁹

Lisäksi Gedarefin osavaltion itäosissa on ns. al-Fashagan kolmio, joka on kiistelty alue Sudanin ja Etiopian välillä. ACLEDin mukaan al-Fashagan läntiset alueet ovat sudanilaisten maanviljelijöiden hallussa, mutta etiopialaiset uudisasukkaat ja militiat liittivät itäisiä alueita Etiopiaan 1990-luvun puolivälissä. Tigrayn konfliktin alettua Pohjois-Etiopiassa⁸⁰ Sudanin armeija siirtyi alueelle marraskuussa 2020,⁸¹ minkä seurauksena Sudanin joukot ovat taistelleet säännöllisesti etiopialaisten joukkojen kanssa.⁸² Etiopian ja Sudanin johtajat ovat käyneet keskusteluja poliittisen ratkaisun löytämiseksi rajakiistaan.⁸³ UNHCR:n 30.9.2022 päivätyn tiedon mukaan Sudanissa on 71 727 etiopialaista pakolaista.⁸⁴

1.2.4 Abyei

Abyei on noin 10 500 neliökilometrin kokoinen kiistelty alue Sudanin ja Etelä-Sudanin rajalla, jolle on myönnetty erityinen hallinnollinen asema ("*special administrative status*") vuoden 2004 rauhansopimuksessa (joka kirjoitettiin toisen sisällissodan jälkeen, ja joka johti Etelä-Sudanin itsenäistymiseen kuusi vuotta myöhemmin).⁸⁵ IRIN Newsin (nyk. The New Humanitarian) artikkelin mukaan Abyeissa oli tarkoitus järjestää kansanäänestys alun perin jo vuonna 2011 siitä, haluavatko alueen asukkaat kuulua Sudaniin vai Etelä-Sudaniin,⁸⁶ mutta tähän päivään asti alue on yhä kiistelty⁸⁷. IRIN Newsin artikkelissa kuvataan, kuinka suurin osa Abyein pysyvistä asukkaista kuuluu Ngok Dinka -yhteisöön, joka pääasiallisesti tuki etelän kapinallisia sisällissodassa Sudanin keskushallintoa vastaan. Noin kuuden kuukauden ajan vuodessa alueella on myös noin 150 000 Sudanin Misseriya-yhteisöön kuuluvaa paimentolaista, joita oli mukana taistelemassa sisällissodassa Khartumia tukevissa militioissa.⁸⁸ YK:lla toimii alueella rauhanturvaoperaatio UNISFA (United Nations Interim Security Force for Abyei).

ACLEDin mukaan poliittinen väkivalta alueella yli kolminkertaistui vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla verrattuna vuoteen 2021. Väkivaltaisuuksien taustalla oli etenkin vastavuoroiset hyökkäykset Misseriya ja Ngok Dinka militioiden välillä Ngok Dinkoihin kuuluvien siviilien kärsiessä valtaosan väkivallasta, sekä Ngok Dinkojen ja eteläsudanilaisten Twic Dinkojen välillä.⁸⁹

⁷⁷ ICG 26.11.2013.

⁷⁸ IDEA/al-Ali 2021, 8, 11.

⁷⁹ Al-Monitor/al-Kady 22.10.2021.

⁸⁰ Ks. tarkemmin esim. Maahanmuuttovirasto 30.12.2021.

⁸¹ ACLED 2022b.

⁸² ACLED 2022b, ACLED 2022a.

⁸³ ACLED 2022a;

⁸⁴ UNHCR (päiväämätön).

⁸⁵ Ks. esim. Sudan Tribune 5.9.2022.

⁸⁶ IRIN News 10/2013.

⁸⁷ Ks. esim. Sudan Tribune 5.9.2022.

⁸⁸ IRIN News 10/2013.

⁸⁹ ACLED 2022.

UNISFA raportoi ajanjaksolla 16.10.2020–15.4.2021 47 turvallisuusvälikohtausta, joista 23 oli kohdistettu siviileihin. Viisi siviiliä kuoli ja 11 loukkaantui. Merkittävimmät turvallisuusuhkat olivat iskut siviileihin, tunnistamattomien aseellisten ryhmien läsnäolon lisääntyminen alueella sekä Misseriya- ja Ngok Dinka -heimojen väliset väkivaltaiset yhteenotot.⁹⁰ UNISFA raportoi ajanjaksolla 16.4.2021–15.10.2021 47 aseellista välikohtausta, joista 9 oli kohdistettu siviileihin. Kaiken kaikkiaan 17 siviiliä kuoli ja 27 loukkaantui vakavasti.⁹¹ UNISFA raportoi ajanjaksolla 16.10.2021–15.4.2022 46 turvallisuusvälikohtausta, joista 22 oli aseellisia hyökkäyksiä. Arviolta 52 siviiliä kuoli eri välikohtauksissa.⁹²

2 Khartumin suurkaupunkialueen turvallisuustilanne

Sudanin keskiosassa sijaitseva Khartumin osavaltio on yksi Sudanin 18 osavaltiosta.⁹³ Osavaltio on jaettu seitsemään hallinnolliseen alueeseen: Khartum, Um Bada, Um Durman, Karrari, Bahri, Sharg An Neel ja Jebel Awliya. Pääkaupunki Khartum sijaitsee Khartumin hallinnollisella alueella osavaltion keskellä,⁹⁴ Sinisen ja Valkoisen Niilin jokien yhtymäkohdassa. Khartumin kolmiosainen suurkaupunkialue (*tripartite metropolis*) käsittää kolme kaupunkia – Khartumin, Omdurmanin (myös Um Durman) sekä Bahrin (eng. myös Khartoum North).⁹⁵ Artikkelissa Khartumin kaupungista (Ille & Steel 2021) mainitaan, että suurkaupunkialueella on arvioitu asuvan 19 % koko Sudanin väestöstä,⁹⁶ mikä olisi tämänhetkisestä arvioidusta maan koko väkiluvusta (46,9 milj.) vajaa 9 miljoonaa henkilöä⁹⁷. Minority Rights Group (MRG) toisaalta katsoo, ettei Sudanista ole olemassa tarkkaa demografista tietoa, ja että väestölaskentoja on ainakin aiemmin pidetty huonolaatuisina.⁹⁸ Khartum on keskeinen liikenteen solmukohta, ja sieltä on hyvät yhteyden naapurimaihin.⁹⁹ Khartumissa sijaitsee Khartumin kansainvälinen lentokenttä.¹⁰⁰ Khartumin eteläpuolelle suunnitellun uuden kansainvälisen lentokentän rakentaminen keskeytettiin toistaiseksi vuonna 2020 taloudellisista syistä.¹⁰¹

MRG:n mukaan sudanilaisista 97 % on arvioitu olevan Etelä-Sudanin itsenäistymisen jälkeen sunnimuslimeita. Tämän lisäksi maassa on pieni määrä kristittyjä sekä joitain pienempiä muslimiryhmiä. Kristittyjen sanotaan asuvan pääosin maan eteläosissa sekä Khartumissa. Sudanin väestöstä noin 70 % kuvataan olevan arabeja ja noin 30 % sanotaan kuuluvan eri afrikkalaisheimoihin. Sudanin rajojen sisällä asuu MRG:n mukaan yli 500 etnistä ryhmää.¹⁰²

⁹⁰ UNSC 20.4.2021, par 7.

⁹¹ UNSC 15.10.2021, par 10.

⁹² UNSC 14.4.2022, par 12.

⁹³ Citypopulation (päivitetty 5.9.2019).

⁹⁴ OCHA 06/2021.

⁹⁵ Ille & Steel 06/2021, 3.

⁹⁶ Ille & Steel 06/2021, 3.

⁹⁷ Viitaten YK:n arvioon World Population Review ilmoittaa koko Sudanin väkiluvun olevan vuonna 2022 noin 46,9 miljoonaa.

⁹⁸ MRG (päivitetty 6/2019).

⁹⁹ Ille & Steel 06/2021, 3.

¹⁰⁰ [Khartoum International Airport](#). Käyty 31.10.2022.

¹⁰¹ BTI 2022, 9.

¹⁰² MRG (päivitetty 6/2019).

2.1 Aluehallinta

Sudanin turvallisuusviranomaiset mukaan lukien RSF:n joukkoja on läsnä Khartumissa,¹⁰³ ja useiden lähteiden perusteella Juban rauhansopimuksen jälkeen pääkaupungissa on ollut myös muita sopimuksen allekirjoittaneita aseellisia ryhmiä¹⁰⁴.

SWP:n tutkija Kurtz kuvaa, kuinka yleensä ottaen Sudanin periferiassa käydyt konfliktit eivät ole vaikuttaneet väestöön maan keskuksessa (Khartumissa), mutta Juban rauhansopimuksen jälkeen darfurilaisten aseellisten ryhmien johtajat sekä joitain niiden taistelijoita on siirtynyt Khartumiin, minkä hän nostaa mahdolliseksi tulevaisuuden ongelmaksi.¹⁰⁵ Asharq al-Awsat -lehti uutisoi 21.3.2021, kuinka useiden armeijoiden läsnäolo pääkaupungissa on aiheuttanut kansalaisten keskuudessa turvallisuushuolia. Uutisessa mainitaan, että Khartumissa on läsnä tavallinen armeija, RSF, SLA-MM¹⁰⁶, JEM (Justice and Equality Movement) sekä muita joukkoja, jotka ovat irtaantuneet näistä ryhmistä. Uutisen mukaan UNITAMSin johtaja oli varoittanut, ettei rauhaa voida saavuttaa niin monen armeijan ollessa läsnä. Lehden haastatteleman turvallisuusasiantuntijan Muhammed al-Majzoubin mukaan maan johto ei ole huolissaan siitä, että kaupungissa olevat aseelliset ryhmät yrittäisivät kaapata vallan, vaan ennemmin siitä, että niiden ja tavanomaisten turvallisuusjoukkojen välillä käytäisiin yhteenottoja.¹⁰⁷ Sudanilaisten pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden brittiläisen tukijärjestön Waging Peacen raportissa kesäkuulta 2022 kuvataan Khartumissa vierailleen aktivistin kertomaa pääkaupungista. Aktivistin mukaan Khartumissa tai muualla maassa ei ole turvallisuutta, ja että RSF sekä useita Juban sopimuksen allekirjoittaneita aseellisia ryhmiä ja muita tuntemattomia joukkoja vaelsi pääkaupungin kaduilla lava-autoilla ja ryösti päiväsaikaan kansalaisia. Aktivistin mukaan hän ei uskaltanut mennä ulos yöllä. Hänen mukaansa ihmisiä pysäytettiin, heille tehtiin ruumiintarkastuksia ja pidätettiin ilman syytä, minkä jälkeen heitä myös katosi.¹⁰⁸

ACLEDin tilastoinnin mukaan aikavälillä 1.1.2022–7.10.2022 Khartumin suurkaupunkialueella (Khartum, Bahri, Omdurman) ei ollut ainuttakaan taisteluksi tilastoitua turvallisuusvälikohtausta.¹⁰⁹ 11 tilastoidusta siviileihin kohdistuvasta väkivaltatapauksesta 9 oli turvallisuusviranomaisten tekemiä (poliisi, armeija, RSF tai näiden yhdistelmä).¹¹⁰ Yhdessä tapauksessa tekijät kuuluivat SLM/A-Transitional Council -ryhmään,¹¹¹ ja toisessa kyseessä oli tunnistamattomaksi jääneet aseistetut miehet¹¹².

Lokakuun 2021 sotilasvallankaappauksen jälkeen al-Burhanin johtama sotilashallinto julisti poikkeustilan. Joulukuussa 2021 hallinto palautti aiemmin siviileihin kohdistuvista oikeudenloukkauksiin syylistyneelle tiedustelupalvelulle GISille (General Intelligence Service)¹¹³ pidätysoikeuden.¹¹⁴ Joulukuun asetuksen sanotaan tuoneen ainakin GISille myös

¹⁰³ Ks. esim. HRW 23.11.2021; HRW 28.4.2022; Asharq al-Awsat 21.3.2021.

¹⁰⁴ SWP/Kurtz 7.9.2022; Asharq al-Awsat 21.3.2021; Waging Peace 6/2022,

¹⁰⁵ SWP/Kurtz 7.9.2022.

¹⁰⁶ Sudan Liberation Army–Minni Minnawi. Minnawin johtama siipi Sudan Liberation Movementista allekirjoitti Juban sopimuksen Darfurin osuuden. Ks. esm. IDEA/al-Ali 2021, 11.

¹⁰⁷ Asharq al-Awsat 21.3.2021.

¹⁰⁸ Waging Peace 6/2022, par 44.

¹⁰⁹ ACLED 14.10.2022.

¹¹⁰ ACLED 14.10.2022.

¹¹¹ ACLED 14.10.2022 [Data ID: 9489564]. SLM/A-TC on darfurilainen Juban rauhansopimuksen allekirjoittanut ryhmä, jota johtaa al-Hadi Idris.

¹¹² ACLED 14.10.2022 [Data ID: 9152591].

¹¹³ Aiemmin NISS (National Intelligence and Security Service). Tarkemmin NISS:n tekemistä oikeudenloukkauksista al-Bashirin aikana ks. esim. HRW 28.4.2015.

¹¹⁴ HRW 28.4.2022; Waging Peace 6/2022, par 37.

immuniteetin.¹¹⁵ HRW:n (Human Rights Watch) mukaan pidätysoikeuden palautuksen jälkeen mielenosoittajien mielivaltaiset pidätykset olivat lisääntyneet (mielenosoituksista tarkemmin alla).¹¹⁶ HRW:n mukaan pidätyksiä ovat tehneet myös SAF (Sudanese Armed Forces), mellakkapoliisi (*anti-riot police*) ja CRP (Central Reserve Police, toiselta nimeltään Abu Tira).¹¹⁷ Kansainvälisen kidutuksenvastaisen ihmisoikeusjärjestön REDRESSin mukaan CRP on muodollisesti sisäministeriön alainen militarisoitu poliisi, mutta käytännössä se vastaa tiedustelupalvelu GISille.¹¹⁸ Waging Peacen kesäkuun 2022 raportissa sanotaan, että vallankaappauksen yhteydessä asetettu poikkeustila lakkautettiin "teknisesti" 29.5.2022, mutta että oli epäselvää, oliko GISille myönnetyt laajennetut oikeudet myös kumottu.¹¹⁹

REDRESSin mukaan (3/2022) GISin valtaoikeuksien laajentamisen jälkeen pidätysten määrä oli selvästi noussut. REDRESSin mukaan mielivaltaisia pidätyksiä tehtiin pääsiallisesti joko protestien aikana tai heti niiden jälkeen, tai toisaalta henkilöitä pidätettiin kotoa tai tunnetuilta kokoontumispaikoilta ja pidettiin vangittuina Khartumin alueen vankiloissa kuten Soban vankilassa tai Omdurmanin naisten vankilassa. Monia pidätettyjä pahoinpideltiin tai muilla tavoin kohdeltiin kaltoin (*ill-treatment*) turvallisuusviranomaisten (erityisesti GISin) toimesta.¹²⁰ REDRESSin mukaan eri turvallisuusviranomaiset ovat periaatteessa erotettavissa toisistaan uniformun perusteella, mutta käytännössä uniformujen käyttö voi olla epäjohdonmukaista ja etenkin GISin jäsenet voivat olla siviilivaatteissa.¹²¹

2.2 Turvallisuusvälikohtaukset

Vuosi 2021

The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) -konfliktitietokanta tilastoi koko Sudanissa vuoden 2021 aikana 619 turvallisuusvälikohtausta, jotka koostuivat taisteluista (205), räjähdde- ja ilmaiskusta (11) sekä väkivallasta siviilejä vastaan (403).¹²²

ACLED tilastoi koko Khartumin osavaltiossa vuoden 2021 aikana 23 turvallisuusvälikohtausta, jotka koostuivat taisteluista (6) ja väkivallasta siviilejä vastaan (17).¹²³

ACLED tilastoi Khartumin suurkaupunkialueella (Khartum, Bahri, Omdurman) vuoden 2021 aikana 20 turvallisuusvälikohtausta, jotka koostuivat taisteluista (3) ja väkivallasta siviilejä vastaan (17).¹²⁴ Nämä turvallisuusvälikohtaukset jakautuivat alueittain seuraavasti:

Khartum: 3 taistelua (ks. alla), 15 väkivaltatapausta siviilejä vastaan

Omdurman: 1 väkivaltatapausta siviilejä vastaan

Bahri: 1 väkivaltatapausta siviilejä vastaan

¹¹⁵ HRW 28.4.2022; Sudan Tribune 27.12.2021; Waging Peace 6/2022, par 37.

¹¹⁶ HRW 28.4.2022.

¹¹⁷ HRW 28.4.2022.

¹¹⁸ REDRESS 3/2022a.

¹¹⁹ Waging Peace 6/2022, par 37.

¹²⁰ REDRESS 3/2022b, 3.

¹²¹ REDRESS 3/2022b.

¹²² ACLED 22.9.2022. Year: "2021"; Event Type: "Battles", "Explosions/Remote Violence", "Violence against civilians".

¹²³ ACLED 22.9.2022. Year: "2021"; admin1: "Khartoum"; Event Type: "Battles", "Explosions/Remote Violence", "Violence against civilians".

¹²⁴ ACLED 22.9.2022. Year "2021"; admin1: "Khartoum"; admin2: "Khartoum", "Bahri", "Omdurman"; Event Type: "Battles", "Explosions/Remote Violence", "Violence against civilians".

ACLED ei ole tilastoinut vuoden 2021 aikana Khartumin osavaltioista yhtään räjähdde- tai ilmaiskua.

Ajanjakso 1.1.2022–7.10.2022

ACLED tilastoi koko Sudanissa ajanjaksolla 1.1.2022–7.10.2022 yhteensä 470 turvallisuusvälikohtausta, jotka koostuivat taisteluista (152), räjähdde- ja ilmaiskusta (10) ja väkivallasta siviilejä vastaan (308).¹²⁵

ACLED tilastoi Khartumin osavaltion alueella ajanjaksolla 1.1.2022–7.10.2022 yhteensä 15 turvallisuusvälikohtausta, jotka koostuivat taisteluista (3) ja väkivallasta siviilejä vastaan (12).¹²⁶

ACLED tilastoi Khartumin suurkaupunkialueella ajanjaksolla 1.1.2022–7.10.2022 yhteensä 11 turvallisuusvälikohtausta, jotka olivat kaikki siviileihin kohdistuvia väkivaltatapauksia.¹²⁷ Nämä turvallisuusvälikohtaukset jakautuivat alueittain seuraavasti:

Khartum: 5 väkivaltatapauksia siviileitä vastaan

Omdurman: 5 väkivaltatapauksia siviileitä vastaan

Bahri: 1 väkivaltatapaus siviileitä vastaan

ACLED ei ole tilastoinut vuoden 2022 aikana Khartumin osavaltioista yhtään räjähdde- tai ilmaiskua.

UNITAMSin raportointi

UNITAMSin raporteissa (raportointiväli 90 vrk) käydään läpi turvallisuustilannetta ja turvallisuusvälikohtauksia. Ajanjaksolla 24.11.2020–20.8.2022 suurin osa raportoiduista turvallisuusvälikohtauksista koskee maan muita osia kuin Khartumin osavaltiota tai Khartumin suurkaupunkialuetta.¹²⁸ Alla on Khartumia koskevat maininnat.

UNITAMS raportoi ajanjaksolla 21.8.2021–21.11.2021, että 1.9.2021 hallinnon turvallisuusjoukot ottivat yhteen yhden Juban rauhansopimuksen allekirjoittajaryhmän, Tamazujin, kanssa. Yhteenotto tapahtui Khartumin kaupungin eteläpuolella, Sobassa. Raportin mukaan turvallisuusjoukot tekivät 28.9.2021 ja 4.10.2021 "terrorisminvastaisia operaatioita" Khartumissa. Operaatioiden aikana tapahtui kaksi eri välikohtausta, joissa käytiin tulitaistelua väitetyt ISIS-sidonnaisen terrorismin kanssa. Kuuden (6) turvallisuusjoukkojen jäsenen ja kolmen (3) epäillyn raportoitiin kuolleen. Lisäksi neljän (4) turvallisuusjoukkojen jäsenen raportoitiin loukkaantuneen ja 25 henkilöä pidätettiin.¹²⁹ ACLEDin vuoden 2021 aikana tilastoimat 3 taistelua (ks. yllä) ovat samat tapahtumat, kuin UNITAMSin tilastoimat 1.9.2021, 28.9.2021 ja 4.10.2021 välikohtaukset.

UNITAMS raportoi ajanjaksolla 22.11.2021–21.2.2022, että raportointiajalla niin Khartumissa kuin muualla maassa oli järjestettyjä sekä spontaaneita mielenosoituksia ja istumaprotesteja, joista suurin osa oli rauhanomaisia. Turvallisuusjoukot käyttivät toistuvasti liiallista voimaa hajottaakseen mielenosoituksia (mielenosoituksia käsitellään tarkemmin alempana). Ajanjaksolla raportoitiin myös hyökkäyksiä toimittajia ja mediatoimijoita sekä

¹²⁵ ACLED 14.10.2022. Year: "2022"; Event Type: "Battles", "Explosions/Remote Violence", "Violence against civilians".

¹²⁶ ACLED 14.10.2022. Year: "2022"; admin1: "Khartoum"; Event Type: "Battles", "Explosions/Remote Violence", "Violence against civilians".

¹²⁷ ACLED 14.10.2022. Year: "2022"; admin1: "Khartoum"; admin2: "Khartoum", "Bahri", "Omdurman"; Event Type: "Battles", "Explosions/Remote violence", "Violence against civilians".

¹²⁸ Ks. UNSC 17.5.2021; 17.5.2022; 2.9.2022; 2.3.2022; 3.12.2021; 1.9.2021; 1.3.2021.

¹²⁹ UNSC 3.12.2021, par 16, 19, 20.

terveydenhuollon toimipisteitä ja työntekijöitä vastaan. Sudanilaisen lääkäriliiton mukaan ajalla 25.10.2021–17.2.2022 mielenosoituksissa oli kuollut 81 henkilöä ja loukkaantunut 2500.¹³⁰

2.3 Siviiliuhrit

Vuosi 2021

ACLED tilastoi vuonna 2021 väkivalta siviilejä vastaan -kategoriassa koko Sudanissa 519 kuolonuhria.¹³¹ ACLED tilastoi väkivalta siviilejä vastaan -kategoriassa Khartumin osavaltiossa 7 kuolonuhria, joista kaikki Khartumin suurkaupunkialueella (5 Omdurmanissa ja 2 Khartumissa).¹³²

- Khartumissa (kaupunki) raportoitiin 10.11.2021 tapaus, jossa poliisi pidätti neljä (4) miestä, mukaan lukien yhden eteläsudanilaisen, Hai Mayon alueella, ja vei heidät Yarmoukin poliisiasemalle, jossa heitä kidutettiin. Kolme sai vakavia vammoja, mutta selvisi hengissä, kun eteläsudanilainen menehtyi saamiinsa vammoihin.¹³³
- 29.9.2021 raportoitiin tapaus Khartumin kaupungissa, jossa neljä ISin (Islamic State) taistelijaa (militants) tappoi autokuskin yrittäessään paeta turvallisuusjoukoilta. Ei ole selvää, kuuluiko autokuski IS-soluun. Neljä ISIS-taistelijaa saatiin kiinni myöhemmin.¹³⁴
- Omdurmanissa raportoitiin 1.7.2021 tapaus, jossa Sudanin armeijan joukoiksi (SAF) epäillyt ampuivat kuoliaaksi kolme (3) eteläsudanilaista siviiliä päivä sen jälkeen, kun siviilit olivat estäneet juopuneilta sotilailta pääsyn heidän taloonsa. Tämän jälkeen hyökkääjät menivät läheiselle torille, jossa he tappoivat kaksi (2) paikallista sudanilaista ja haavoittivat "kymmeniä" ("dozens"), ja polttivat kauppiaita. Viranomaiset pidättivät syylliset, jotka vapautettiin myöhemmin.¹³⁵

ACLED ei tilastoinut vuonna 2021 Khartumin suurkaupunkialueella yhtään siviiliuhria räjähdettä ja ilmaiskujen ja taistelujen kategorioissa.¹³⁶

Ajanjakso 1.1.2022–7.10.2022

ACLED tilastoi vuonna 2022 väkivalta siviilejä vastaan -kategoriassa koko Sudanissa 365 kuolonuhria.¹³⁷ ACLED tilastoi vuonna 2022 väkivalta siviilejä vastaan -kategoriassa Khartumin osavaltiossa 2 kuolonuhria, joista kaikki Khartumin suurkaupunkialueella (1 Omdurmanissa ja 1 Khartumissa).

- 29.6.2022 RSF:n sotilas tappoi miehen Khartumin kaupungissa. Uhri oli kansallisen kuurojen järjestön aktivisti ja menossa töihin. Sotilas oli uskonut hänen olevan mielenosoittaja, ja ajoi hänen ylitseen.¹³⁸

¹³⁰ UNSC 2.3.2022, par 13.

¹³¹ ACLED 22.9.2022. Year "2021"; Event Type: "Violence against civilians".

¹³² ACLED 22.9.2022. Year "2021"; Event Type: "Violence against civilians"; "Battles"; "Explosions/Remote violence"; Actor2: "Civilians (Sudan)"; "Civilians (South Sudan)"; Admin1: "Khartoum".

¹³³ ACLED 22.9.2022 [Data ID: 8674582].

¹³⁴ ACLED 22.9.2022 [Data ID: 8575121].

¹³⁵ ACLED 22.9.2022 [Data ID: 8674425].

¹³⁶ ACLED 22.9.2022. Year "2021"; Event Type: "Battles"; "Explosions/Remote violence"; Admin1: "Khartoum"; Admin2: "Khartoum", "Bahri", "Omdurman".

¹³⁷ ACLED 14.10.2022 Year "2022"; Event Type: "Violence against civilians"; Admin1: "Khartoum"; Admin2: "Khartoum", "Bahri", "Omdurman".

¹³⁸ ACLED 14.10.2022 [Data ID: 9402652].

- 20.4.2022 tunnistamattomaksi jääneet asemiehet surmasivat ampumalla liikemiehen Sanadan aseman lähistöllä Abbasiyan naapurustossa Omdurmanissa. Surman motiivia ei tiedetä.¹³⁹

ACLED ei tilastoinut Khartumin suurkaupunkialueella yhtään siviiliuhria räjähdde- ja ilmaiskujen ja taistelujen kategoriassa.¹⁴⁰

ACLEDin tilastoimissa siviileihin kohdistuvissa väkivaltatapauksissa ei ole erikseen eritelty haavoittuneiden määriä. ACLED ei tilastoi mielenosoituksissa kuolleita tai haavoittuneita siviileihin kohdistuneen väkivallan alle. Mielenosoituksia käsitellään tarkemmin alla.

2.4 Mielenosoitukset

Alla on käsitelty mielenosoituksia erityisesti perustuen ACLEDin tietoihin sekä YK:n ihmisoikeusvaltuutetun raporttiin Sudanin ihmisoikeustilanteesta sotilasvallankaappauksen jälkeen (ajalla 25.10.2021–10.4.2022).

Humanitaarisen järjestön GCR2P:n (Global Centre for the Responsibility to Protect)¹⁴¹ mukaan turvallisuusjoukkoja on syytetty siitä, että ne ovat toistuvasti käyttäneet liiallista ja tappavaa voimaa mielenosoittajia kohtaan.¹⁴² YK:n ihmisoikeusvaltuutetun (OHCHR) raportissa koskien aikaväliä 25.10.2021–10.4.2022 sanotaan, että turvallisuusjoukot ovat toistuvasti käyttäneet liiallista voimaa sotilasvallankaappausta vastustavia rauhanomaisia mielenosoituksia vastaan erityisesti Khartumin osavaltion Khartumin, Bahrin (Khartoum North) sekä Omdurmanin kaupungeissa.¹⁴³

The Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED) -konfliktitietokanta tilastoi vuoden 2021 aikana koko Sudanissa 814 mielenosoitukseksi määriteltyä tapahtumaa (*protests*), joissa kuoli yhteensä 55 henkilöä.¹⁴⁴ ACLED tilastoi vuonna 2021 Khartumin osavaltiossa yhteensä 194 mielenosoitusta, joissa kuoli yhteensä 51 henkilöä, joista kaikki Khartumin suurkaupunkialueella (Khartum (15), Bahri (16), Omdurman (20)). Suurkaupunkialueelta tilastoitiin yhteensä 183 mielenosoitusta (Khartum (141), Bahri (17), Omdurman (25)).¹⁴⁵

Aikavälillä 1.1.2022–7.10.2022 ACLED tilastoi koko Sudanissa yhteensä 1345 mielenosoitusta (*protests*), joissa kuoli yhteensä 65 henkilöä.¹⁴⁶ ACLED tilastoi ajanjaksolla 1.1.2022–7.10.2022 Khartumin osavaltiossa yhteensä 384 mielenosoitusta, joissa kuoli yhteensä 57 henkilöä.¹⁴⁷ Khartumin suurkaupunkialueella tilastoitiin yhteensä 366 mielenosoitusta (Khartum (161), Bahri (89), Omdurman (116)), joissa kuoli yhteensä 56 henkilöä (Khartum (19), Bahri (12), Omdurman (25)).¹⁴⁸

¹³⁹ ACLED 14.10.2022 [Data ID: 9152591].

¹⁴⁰ ACLED 14.10.2022 Year "2022"; Event Type: "Battles"; "Explosions/Remote violence"; Admin1: "Khartoum"; Admin2: "Khartoum", "Bahri", "Omdurman".

¹⁴¹ Järjestö on vuonna 2008 eri humanitaaristen toimijoiden ja kansainvälisten järjestöjen perustama organisaatio, joka tekee tutkimus- ja vaikutustyötä. Järjestön mukaan sen tehtävä on toiminnallaan ylläpitää YK:n sitoumusta suojeluvastuusta (Responsibility to protect, R2P) eli estää mm. kansanmurhia, sotarikoksia ja rikoksia ihmisyyttä vastaan.

¹⁴² GCR2P 1.9.2022.

¹⁴³ OHCHR 9.5.2022, par 20.

¹⁴⁴ ACLED 22.9.2022. Year "2021"; Event Type: "Protests".

¹⁴⁵ ACLED 22.9.2022. Year "2021"; Event Type: "Protests"; admin1: "Khartoum".

¹⁴⁶ ACLED 14.10.2022. Year "2022"; Event Type: "Protests".

¹⁴⁷ ACLED 14.10.2022. Year "2022"; Event Type: "Protests"; admin1: "Khartoum".

¹⁴⁸ ACLED 14.10.2022. Year "2022"; Event Type: "Protests"; admin1: "Khartoum"; admin2: "Khartoum", "Bahri", "Omdurman".

ACLEDin datan perusteella eniten kuolonuhreja vaatinut yksittäinen mielenosoitus Khartumin suurkaupunkialueella vuonna 2021 tapahtui 17.11.2021, kun kymmenet tuhannet mielenosoittajat vastasivat vastarintakomitean (*resistance committee*)¹⁴⁹ kutsuun osoittaakseen mieltään sotilasvallankaappauksia vastaan Bahrissa. Turvallisuusjoukot mukaan lukien Abu Tira -joukot¹⁵⁰ käyttivät kyynelkaasua ja luoteja hajottaakseen väkijoukon. 11 henkeä sai surmansa ja kymmeniä loukkaantui.¹⁵¹ Koko Sudanissa kuoli saman päivän protesteissa 17 henkeä, joista 16 Khartumin suurkaupunkialueella.¹⁵² Vertailun vuoksi UNITAMSin mukaan 17.11.2021 dokumentoitiin yhteensä 16 kuolonuhria vallankaappauksia vastustavissa mielenosoituksissa.¹⁵³

YK:n ihmisoikeusvaltuutetun (OHCHR) ajanjaksoa 25.10.2021–10.4.2022 koskevan raportin mukaan paikallisten vastarintakomiteoiden järjestämiä mielenosoituksia oli pidetty 10.4.2022 mennessä yli 55. OHCHR raportoi, että luotettavien lähteiden mukaan turvallisuusjoukkojen käyttämän väkivallan seurauksena (aikavälillä 25.10.2021–10.4.2022) 93 henkilöä oli kuollut (mukaan lukien 1 nainen ja 15 lasta) ja yli 5000 henkilöä (mukaan lukien 46 lasta) oli loukkaantunut. Kaikki paitsi kaksi (2) kuolemaa ja 184 loukkaantunutta raportoitiin Khartumin osavaltiota. Kuolleista 86 menehtyi ampumahaavoihin ja 4 saatuaan osuman kyynelkaasukanisterista, ja kaksi (2) menehtyi pahoinpitelyn seurauksena. Haavoittuneista 961 oli ammuttu, 1573 haavoittuneista oli saanut osuman kyynelkaasukanisterista ja 692 oli kärsinyt hengitysvaikeuksista hengitettään kyynelkaasua. Lisäksi turvallisuusjoukot vahingoittivat 44 mielenosoittajaa vuoden 2022 puolella ajamalla heidän ylitseen, OHCHR:n mukaan ilmeisesti ainakin osassa tapauksia tahallaan.¹⁵⁴

Ajanjaksolla 25.10.2021–10.4.2022 vahvistettiin 222 lapsiin kohdistuvaa oikeudenloukkausta (*child rights violations*) liittyen vallankaappauksen jälkeisiin levottomuuksiin (*civil unrest*), mukaan lukien lasten pidättämisistä ja vangitsemisistä mielenosoituksiin liittyen (157 tapausta), lasten haavoittamisia (46 tapausta), lasten surmia (15 tapausta) ja yksi hyökkäys kouluun. Tapauksista 97 % koski poikalapsia. Pidätettyjä lapsia pidettiin vangittuna yleensä aikuisten kanssa.¹⁵⁵ OHCHR:n mukaan näkyvästi lokakuun 2021 vallankaappauksia vastustavissa mielenosoituksissa toimineisiin naisiin on kohdistettu seksuaalista ja sukupuolittunutta väkivaltaa (*sexual and gender-based violence*). Ajanjaksoa 25.10.2021–10.4.2022 käsittelevää raporttia varten oli pystytty vahvistamaan 13 raiskaus- tai joukkoraiskaustapausta, raiskauksen yritystä tai muita seksuaalisen tai sukupuolittuneen väkivallan tapausta (yht. 14 uhria), jotka oli tehty Khartumissa vallankaappauksia vastustavien mielenosoitusten kontekstissa.¹⁵⁶

ACLEDin analyysin mukaan mielenosoitukset ovat vuoden 2022 aikana eskaloituneet Khartumin suurkaupunkialueella (*greater Khartoum area*). ACLEDin mukaan vuoden 2022 ensimmäisten kuuden kuukauden aikana tapahtumat, joissa hallinnon joukot ovat käyttäneet liioiteltua voimaa (*excessive force*) mielenosoittajiin lähes kolminkertaistuivat verrattuna koko vuoteen 2021. Vuoden 2022 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana lähes 50 mielenosoittajan raportoitiin tulleen surmatuksi hallinnon joukkojen toimesta.¹⁵⁷

¹⁴⁹ Vastarintakomiteat ovat ruohonjuuritason ryhmiä, jotka ovat organisoineet mielenosoituksia ja protesteja. Vastarintakomiteat organisoituivat alun perin al-Bashirin syrjäyttämiseksi jo vuodesta 2013 alkaen. Ks. esim. al-Jazeera/Abbas 7.5.2019.

¹⁵⁰ CRP:tä (Central Reserve Police) kutsutaan myös Abu Tiraksi. Ks. yllä.

¹⁵¹ ACLED 22.9.2022 [Data ID: 8674714].

¹⁵² ACLED 22.9.2022. Year "2021"; Event Date "17.11.2021"; Event Type: "Protests".

¹⁵³ UNSC 2.9.2022, par 27.

¹⁵⁴ OHCHR 9.5.2022, par 20, 21.

¹⁵⁵ OHCHR 9.5.2022, par 27.

¹⁵⁶ OHCHR 9.5.2022, par 39.

¹⁵⁷ ACLED 2022a.

UNITAMSin 6.5.2022–20.8.2022 käsittelevässä raportissa sanotaan, että sudanilaisen lääkäriiliiton (Central Committee of Sudan Doctors) mukaan ajanjaksolla kuoli mielenosoituksissa 21 henkilöä ja 1850 loukkaantui. Vallankaappauksesta lähtien (25.10.2022) mielenosoituksissa kuolleiden määrä oli lähteen mukaan 116.¹⁵⁸

Pidätykset mielenosoituksissa

OHCHR dokumentoi ajanjaksolta 25.10.2021–10.4.2022 yhteensä 1293 sotilasvallankaappaukseen tai sitä vastustaviin protesteihin liittyvän henkilön mielivaltaisesta pidätyksestä ja vangitsemisesta (joista 143 oli naista ja 157 lasta). Lukuun ei kuulu henkilöt, joiden pidätys kesti vain lyhyen aikaa ja jotka vapautettiin ilman syytteiden nostamista (*released without charge*). OHCHR:n raportin mukaan pidätettyihin ja vangittuihin henkilöihin kohdistettiin tavanmukaisesti pahoinpitelyitä. Useissa tapauksissa Khartumissa, Valkoisen Niilin osavaltioissa ja Port Sudanissa oli raportoitu pidätettyjen nöyryyttämisestä muun muassa ajamalla heidän päänsä kaljuksi.¹⁵⁹

Perustuen pidätettyjen haastatteluihin, REDRESSin mukaan suurin osa henkilöistä, jotka on pidätetty mielenosoituksiin liittyen ja viety poliisiasemalle on asetettu syytteeseen erilaisista julkisen rauhan rikkomiseen liittyvistä rikoksista. Pienemmissä määrin syytteitä on nostettu huumausainerikoksista tai sopimattomasta pukeutumisesta (*indecent dress*). Joissain tapauksissa mielenosoittajia on syytetty myös vakavammista rikoksista kuten tuhotyöstä (*criminal damage*) tai "haavojen tuottamisesta" ("*causing wounds*"), joista rangaistus voi olla raskaat sakot tai se voidaan määrätä *qisas*-tavan¹⁶⁰ perusteella. REDRESSin mukaan suurimmassa osassa tapauksia, joissa alaikäisiä on pidätetty, heitä vastaan ei ole nostettu syytteitä, vaan heidän perheenjäsenensä on vaadittu allekirjoittavan henkilökohtainen sitoumus, jossa taataan, ettei lapsi enää osallistu mielenosoituksiin. Kiinnipitoaika vaihtelee tapauskohtaisesti tunneista useampiin päiviin. Joitain henkilöitä on pidetty vangittuna useita viikkoja. Henkilöitä pidetään vangittuina vankiloissa eri puolilla Khartumia, ja joissain tapauksissa henkilöiden on oletettu olevan vangittuina poliisin tutkintayksikön (Police Criminal Investigations directorate) tiloissa Khartumissa ja Bahrissa. REDRESSin mukaan jotkut lakimiehet katsovat tämän yksikön olevan GSiä "ansioituneempi" tunnustusten saamiseksi kiduttamalla. REDRESSin mukaan ainutkaan heidän haastattelemistaan pidätetyistä ei ollut saanut mahdollisuutta ottaa yhteyttä lakimieheen ja vain joidenkin annettiin olla yhteydessä heidän perheisiinsä. Suurimmassa osassa tapauksia, joissa henkilö (esim. tunnettu aktivisti) oli pidätetty hänen kotiaan, häntä ei ollut kuulusteltu tai syytetty rikoksesta sinä aikana, kun hän oli vangittuna, mutta joitain vastaa oli nostettu vapautuksen yhteydessä syyte erilaista rikoksista.¹⁶¹

3 Khartumin suurkaupunkialueen humanitaarinen tilanne

Ruotsin kehitysyhteistyöjärjestön Sidan mukaan (3/2022) humanitaariset tarpeet jatkuvat kasvuaan ympäri Sudanin. Sidan mukaan on arvioitu, että 14,6 miljoonaa ihmistä, noin 30 % väestöstä, tulee tarvitsemaan vuoden 2022 aikana elintärkeää (*life-saving and life-sustaining*) humanitaarista apua. Humanitaarista apua tarvitsevien lukumäärä on noussut 9,3 miljoonasta vuonna 2019 12,8 miljoonaan vuonna 2020 ja nyt arviolta 14,6 miljoonaan vuonna 2022. Humanitaariseen tilanteeseen vaikuttaa useita haasteita: 1) poliittinen epävakaus vuosien 2019 ja 2021 vallankumousten jälkeen, 2) laajat sisäiset konfliktien aiheuttamat väestösiirtymät, 3) ilmasto- ja sosiaalisten olosuhteiden aiheuttamat laajat

¹⁵⁸ UNSC 2.9.2022, par 26–27.

¹⁵⁹ OHCHR 9.5.2022, par 26, 33.

¹⁶⁰ Qisas merkitsee kostotoimenpidettä (retribution) islamilaisessa laissa.

¹⁶¹ REDRESS 3/2022b, 12.

väestösiirtymät, ruokaturvattomuus ja aliravitsemus, 4) eteläsudanilaisten, etiopialaisten ja eritrealaisten pakolaisten suuri määrä sekä 5) pahentuva taloudellinen kriisi. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat sisäisesti siirtymään joutuneet, pakolaiset, palaajat (*returnees*) sekä paperittomat (*irregular migrants*) ja ihmiskaupan uhrin.¹⁶²

3.1 Khartumin humanitaarinen tilanne ja peruspalvelujen saatavuus

FEWS NETin (Famine Early Warning Systems Network) mukaan Sudanin taloudellinen tilanne on jatkanut heikentymistään mm. alhaisten valuuttavarantojen, korkean inflaation ja poliittisen epävakauden takia. Hinnat (ml. ruoka ja liikkuminen) ovat nousseet, ja lääkkeitä, energiasta ja tuontituotteista on puutetta.¹⁶³ OCHA raportoi, että vehnän (jota käytetään lähinnä kaupungeissa, ja jota lähinnä tuodaan ulkomailta) hinta oli pääkaupungissa Khartumissa heinäkuussa 2022 kaksinkertainen vuoden takaiseen verrattuna. OCHAN mukaan Sudanin korkea riippuvuus vehnän tuonnista Venäjältä ja Ukrainasta, vehnän korkea hinta kansainvälisillä markkinoilla sekä maan alhaiset ulkomaisen valuutan varannot sekä jatkuva kansallisen valuutan devalvaatio herättää vakavaa huolta maan kyvystä täyttää sen vehnätarpeita. Muiden viljojen hinnat ovat jatkuvasti nousseet vuodesta 2017 alkaen.¹⁶⁴

The New Humanitarianin 9.9.2022 julkaistun artikkelin mukaan neljäsosan Sudanin väestöstä – lähes 12 miljoonan ihmisen – arvioidaan kärsivän akuutista nälästä. Arvion mukaan määrä saattaisi nousta lokakuussa 2022 jopa 18 miljoonaan. Määrä on kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna. Artikkelin mukaan viime kuukausien aikana Sudanissa on raportoitu nälkäkuolemista niin leireillä kuin kaupungeissakin. Kun aiemmin nälästä on kärsitty pääosin kaupunkien ulkopuolella ja pakolaisten keskuudessa kaupunkien laitamilla, nyt ruokaturva on heikentynyt syventynyt myös kaupunkialueilla. Kahden haastatellun khartumilaisen mukaan eläminen oli käynyt kaupungissa lähes mahdottomaksi. Toisen haastatellun khartumilaisen mukaan kaupungissa on pulaa sekä polttoaineesta, ruokaöljystä sekä jauhosta.¹⁶⁵

Norjan pakolaisneuvoston julkaisemassa artikkelissa kuvataan, kuinka Sudanin talouden keskuksena Khartumin väestö on kasvanut nopeasti, etenkin kaupungin laitamilla. Samalla palvelut eivät ole lisääntyneet samaa vauhtia, mikä on johtanut kasvaviin sosiaalisiin tarpeisiin. Koulutus, terveydenhuolto sekä muut palvelut ovat keskittyneet kaupungin keskusta ja ovat vähissä ympäröivillä alueilla. Virallisten koulujen oppilasmäärä ylittää usein niiden kapasiteetin (*overcrowded*), ja hallinnon tuki on huvennut. Talouskriisin vuoksi kouluille on entistä vähemmän rahoitusta ja korkean inflaation vuoksi vanhemmat kamppailevat koulumaksujen kanssa.¹⁶⁶ OCHAN mukaan Save the Children International on arvioinut Sudanin koululaitoksen olevan äärimmäisen haavoittuva sijoittaen Sudanin toiseksi Afganistanin ja Somalian väliin maista, joiden koululaitoksella on riski epäonnistua (*risk of school failure*).¹⁶⁷

Sidan mukaan Sudanin terveydenhuoltojärjestelmä on alikehittynyt, ja taloudelliset sijoitukset järjestelmään ovat olleet viime vuosina minimaalisia. Tämän lisäksi koronapandemia on kuormittanut entisestään terveydenhuollon kapasiteettia. Koronapandemia on vaikuttanut kaikkiin osavaltioihin, mutta eniten Khartumiin.¹⁶⁸ WHO (World Health Organization) julkaisi

¹⁶² Sida 3/2022, 1–2.

¹⁶³ FEWS NET 8/2022.

¹⁶⁴ OCHA (päiväämätön).

¹⁶⁵ The New Humanitarian/Amin 9.9.2022.

¹⁶⁶ NRC/Kara 4.11.2021.

¹⁶⁷ OCHA (päiväämätön).

¹⁶⁸ Sida 3/2022, 1–2.

tammikuussa 2022 lausunnon, jossa se oli huolissaan terveydenhuoltohenkilökuntaan ja terveydenhuollon laitoksiin ja toimipisteisiin kohdistuvien hyökkäysten kasvusta Sudanissa. Vuonna 2021 oli raportoitu Khartumissa ja muualla maassa 26 maan terveydenhuoltoon kohdistunutta iskua (vrt. 1 vuonna 2020 ja 7 vuonna 2019). Vuoden 2021 tapauksissa yhteensä 4 terveydenhuollon työntekijää oli kuollut ja 38 loukkaantunut.¹⁶⁹

OCHA raportoi että 26.9.2022 mennessä rankkasateet ja tulvat olivat vaikuttaneet noin 349 000 ihmiseen yhteensä 16 osavaltiossa. Tulvissa ja rankkasateissa 146 oli kuollut ja 122 loukkaantunut, 24 869 kotia oli tuhoutunut ja 48 250 vahingoittunut. Khartumin osavaltio kuului 16 rankkasateista ja tulvista kärsineistä osavaltiosta niihin, joissa vaikutukset olivat rajoitetumpia (2741 henkilöä).¹⁷⁰

3.2 Maan sisäisesi siirtymään joutuneet ja pakolaiset

Maan sisäisesti siirtymään joutuneet

Perustuen YK:n siirtolaisjärjestön IOM:n arvioon (ks. alla) YK:n pakolaisjärjestö UNHCR raportoi sisäisesti siirtymään joutuneiden (IDP) lukumäärän koko Sudanissa olevan noin 3,7 miljoonaa, joista 70 % asuu leireillä. Sisäisesti siirtymään joutuneista 80 % asui Darfurin eri osavaltioissa ja 7 % Etelä-Kordofanissa. Khartumia ei mainita niiden 12 osavaltion joukossa, joissa on eniten sisäisesti siirtymään joutuneita. Listan viimeisenä (12.) on Kassala, jossa oli 1800 sisäisesti siirtymään joutunutta.¹⁷¹

IOM:n heinäkuussa 2022 julkaiseman Sudanin sisäisesti siirtymään joutuneita koskevan päivityksen (Mobility Tracking Sudan – Round Four) mukaan maassa on yhteensä arviolta 3 714 377 sisäisesti siirtymään joutunutta 12 eri osavaltion alueella¹⁷². Data oli kerätty yhteensä 1 742 kohteesta (location) 12 osavaltiosta. Data oli kerätty 13.12.2021–13.1.2022. Suurin osa sisäisesti siirtymään joutuneista oli lähtenyt kotoaan yli viisi vuotta aiemmin. Arviolta 2 204 311 (59 %) sisäisesti siirtymään joutuneista on lähtenyt vuosien 2003–2010 aikana (Darfurin kriisin ollessa intensiivisimmillään), 1 020 977 (27 %) oli alun perin joutunut lähtemään vuosien 2011–2017 välillä, 61 372 (2 %) vuonna 2018, 82 481 (2 %) vuonna 2019, 64 842 (2 %) vuonna 2020 ja 280 394 (8 %) vuonna 2021 (vrt. alla). Syiksi tunnistettiin 53 % tapauksissa aseellinen konflikti/väkivalta, 35 % tapauksissa yhteisöjenvälinen väkivalta, 7 % tapauksia taloudelliset syyt ja 3 % tapauksia luonnonkatastrofit. Suurin osa lähtijöistä on kotoisin samasta osavaltiosta, jossa he tälläkin hetkellä asuvat. Kaiken kaikkiaan suurimmat lähtöalueet olivat viisi Darfurin alueen osavaltiota, Etelä-, Keski-, Pohjois-, Länsi- ja Itä-Darfur.¹⁷³

Vuosi 2021

IOM arvioi seuraamiensa konfliktien ja luonnonkatastrofien¹⁷⁴ perusteella 17.5.2022 julkaistussa päivityksessä, että ajanjaksolla 1.1.2021–31.12.2021 oli noin 459 063 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta henkilöä (IDP). Näistä 442 427 pakeni konfliktien takia, 16 114 tulvien takia ja 522 tulipalojen takia.¹⁷⁵ IOM arvioi, että samalla ajanjaksolla oli yhteensä 119 711 palaajaa, joista

¹⁶⁹ WHO 11.1.2022.

¹⁷⁰ OCHA (päiväamätön).

¹⁷¹ UNHCR 30.9.2022c.

¹⁷² Poislukien Sennar, Valkoinen Niili, Ash Shamaliya, Khartum, al-Jazira sekä Abyein alue.

¹⁷³ IOM 7/2022, 1, 4–5. Koskien lähtöalueita raportissa ei ole numeerista tietoa lähtijöiden lukumäärästä osavaltiokohtaisesti, vaan pelkästään kuvaaja [Chart 1].

¹⁷⁴ Emergency Event Tracking (EET).

¹⁷⁵ IOM 17.5.2022, 1–2.

suurin osa Darfurin alueella (94 %). IOM:n mukaan uusien siirtymään joutuneiden kokonaismäärä 459 063 perustuu alustaviin (*initial*) arvioihin. IOM:n lopullinen arvio vuoden 2021 sisäisesti siirtymään joutuneiden määrästä vuoden loppuun mennessä, kun otetaan huomioon myös palanneet ja uudelleenasettuneet, oli yhteensä 337 908.¹⁷⁶

On huomattava, että IOM:n 17.5.2022 julkaistussa päivityksessä vuoden 2021 sisäisesti siirtymään joutuneiden lukumäärä on suurempi kuin heinäkuun 2022 julkaisussa (ks. yllä). Erot voivat johtua esimerkiksi eri metodologiasta ja siitä, että dataa on kerätty 17.5.2022 päivityksessä myös osavaltioista, joita ei ollut mukana heinäkuun 2022 julkaisun datankeruussa.

IOM seurasi ajanjaksolla 1.1.2021–31.12.2021 32:ta eri konfliktia, joiden perusteella ihmiset siirtyivät maan sisäisesti. Konfliktien syiksi mainitaan yhteisöjen sisäiset jännitteet (27 %), omaisuuden varkaudet (19 %), maanomistukseen liittyvät kiistat (15 %), kostaminen (*retaliation*) (15 %), pääsy maa-alueelle (*land accessibility*) (8 %), iskut/ratsiat (*raid*) (8 %), heimon sisäiset kiistat (4 %) ja väkivaltaisiksi muuttuneet protestit (4 %).¹⁷⁷

Viisi osavaltiota, joilta jouduttiin lähtemään eniten ajanjaksolla 1.1.2021–31.12.2021 olivat Länsi-Darfur, Pohjois-Darfur, Etelä-Darfur, Keski-Darfur ja Etelä-Kordofan. IOM ei erittele vuotta 2021 käsittelevässä päivityksessä tyhjentävästi, mistä syistä ihmisiä joutui siirtymään osavaltiokohtaisesti. Länsi-Darfurissa arvioitiin yhteensä 252 004 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (54 % lähtijöistä), joista 169 473 tilastoiitiin tammikuussa 2021 liittyen Masalit-heimojen ja arabiheimojen väliseen konfliktiin al-Geneinassa. Joulukuussa 2021 lisääntyneet jännitteet arabi- ja ei-arabi-heimojen välillä johtivat lisäksi arviolta 66 780 henkilön lähtöön. Pohjois-Darfurissa arvioitiin yhteensä 79 458 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (17 % lähtijöistä), joista 66 797 liittyi paimentolaisten ja maanviljelijöiden välisiin kiistoihin Tawilan ja al-Fasherin alueilla sadekauden aikana (elokuu-lokakuu 2021). Etelä-Darfurissa arvioitiin yhteensä 64 667 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (14 % lähtijöistä). Keski-Darfurissa arvioitiin yhteensä 36 297 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (8 % lähtijöistä), joista 33 002 liittyi SLA-WW-kapinallisryhmän alaryhmien (*factions*) väliseen konfliktiin pohjoisessa Jebel Marrassa. Etelä-Kordofanissa arvioitiin yhteensä 17 063 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (4 % lähtijöistä), joista 10 704 Abu Jubaihan alueelta. Khartumin osavaltiossa arvioitiin 376 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta, jotka liittyivät tulviin (0,1 % lähtijöistä).¹⁷⁸

Vuosi 2022

IOM arvioi seuraamiensa konfliktien ja luonnonkatastrofien perusteella, että ajanjaksolla 1.1.2022–30.6.2022 oli noin 121 317 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta henkilöä (IDP). Näistä 118 572 pakeni konfliktien takia, 1 725 tulipalojen takia ja 1 020 tulvien takia.¹⁷⁹ IOM arvioi, että samalla ajanjaksolla oli 79 906 sisäisesti siirtymään joutunutta palaajaa, joista suurin osa (94 %) Länsi-Darfurissa.¹⁸⁰

IOM seurasi ajanjaksolla 1.1.2022–30.6.2022 18:ta eri konfliktia, joiden perusteella ihmiset pakenivat maan sisäisesti. Näistä 10 oli uutta ja 8 sellaista, jotka olivat alkaneet vuonna 2021. Uudet tapaukset sijoituivat Länsi-, Pohjois- ja Etelä-Darfuriin ja Etelä- ja Länsi-Kordofaniin. Uusista konflikteista merkittävimmät tapahtumat sattuivat Länsi-Darfurin Kulbusissa, Etelä-

¹⁷⁶ IOM 17.5.2022, 3.

¹⁷⁷ IOM 17.5.2022, 2.

¹⁷⁸ IOM 17.5.2022, 1.

¹⁷⁹ IOM 8.9.2022, 1–2.

¹⁸⁰ IOM 8.9.2022, 3.

Kordofanin Abu Jubayhassa ja Etelä-Darfurin Tulusissa ja Gereidassa. Vuodesta 2021 jatkuneet konfliktit sijoittuivat Länsi- ja Pohjois-Darfuriin ja Etelä-Kordofaniin. Näistä merkittävimmät konfliktitapahtumat olivat Kereneikissä Länsi-Darfurissa.¹⁸¹ Konfliktien syiksi mainitaan yhteisöjen väliset jännitteet (23 %), aseelliset ryöstöt (22 %), aseellisten ryhmien ja heimojen väliset konfliktit (22 %), karjan varkaudet (22 %) sekä maakiistat (11 %).¹⁸²

Viisi osavaltiota, joilta jouduttiin lähtemään eniten ajanjaksolla 1.1.2022–30.6.2022 olivat Länsi-Darfur, Pohjois-Darfur, Etelä-Darfur, Etelä-Kordofan ja Länsi-Kordofan. Länsi-Darfurissa arvioitiin yhteensä 89 414 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (74 % lähtijöistä), joista kaikki konfliktin takia. Pohjois-Darfurissa arvioitiin yhteensä 13 283 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (11 % lähtijöistä), joista kaikki konfliktin takia. Etelä-Darfurissa arvioitiin yhteensä 6 737 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (6 % lähtijöistä), joista 6 207 konfliktin takia ja 530 tulipalojen takia. Etelä-Kordofanissa arvioitiin yhteensä 7 664 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (6 % lähtijöistä), joista 6 626 konfliktin takia ja 1 020 tulvien takia. Länsi-Kordofanissa arvioitiin yhteensä 3 024 uutta sisäisesti siirtymään joutunutta (2 % lähtijöistä), joista kaikki konfliktin takia.¹⁸³

Perustuen IOM:n tilastointiin OCHA:n 11.10.2022 julkaiseman päivityksen mukaan ajanjaksolla tammikuu–syyskuu 2022 koko Sudanissa oli konfliktin (sis. yhteisöjen välisen väkivallan ja aseelliset hyökkäykset) seurauksena joutunut siirtymään sisäisesti yhteensä 211 133 henkilöä. Näistä 93 779 oli Länsi-Darfurin osavaltiota, 64 814 Sinisen Niilin osavaltiota¹⁸⁴, 23 200 Etelä-Darfurista, 14 733 Pohjois-Darfurista ja 7 478 Länsi-Kordofanista.¹⁸⁵

IOM:n mukaan Sudanissa sadekausi sijoittuu tyypillisesti vuosittain kesäkuun ja syyskuun välillä. Ajanjaksolla toukokuu–lokakuu 2022 oli arviolta 97 227 tulvien perusteella paennutta henkilöä (IDP). Näistä 35 % (34 357) oli Gedarefin osavaltiota, 17 % (16 232) Pohjois-Darfurin osavaltiota, 13 % (12 343) Etelä-Darfurin osavaltiota, 10 % (10 245) Nahr an Nilin osavaltiota ja 9 % (8 715) al-Jaziran osavaltiota.¹⁸⁶

Pakolaiset ja turvapaikanhakijat

Sudanissa on yksi Afrikan suurimmista pakolaisväestöistä, joista suurin osa on eteläsudanilaisia. YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n julkaisun mukaan 30.8.2022 päivitetty pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrä koko Sudanissa oli 1 143 339 henkilöä.¹⁸⁷ Khartumin osavaltiossa oli 30.8.2022 päivitetyn tiedon mukaan 307 606 pakolaista tai turvapaikanhakijaa, joista 62 % on eteläsudanilaisia (191 312) ja 31 % (93 402) syyrialaisia ja loput muita kansalaisuuksia. UNHCR:n julkaisussa mainitaan, että sudanilaisten viranomaisten mukaan eteläsudanilaisten pakolaisten määrä olisi Sudanissa UNHCR:n tilastotietoa suurempi. Khartumin suurkaupunkialueella pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden määrä oli UNHCR:n tilaston mukaan yhteensä 154 490 (Khartum 125 052, Omdurman 16 337, Bahri 13 101).¹⁸⁸

¹⁸¹ IOM 8.9.2022, 2.

¹⁸² IOM 8.9.2022, 2.

¹⁸³ IOM 8.9.2022, 1.

¹⁸⁴ IOM:n 28.10.2022 päivityksen mukaan heinäkuussa 2022 syttyneiden Sinisen Niilin yhteisöjen välisen väkivaltaisuusien takia 97 094 henkilöä oli joutunut siirtymään sisäisesti. IOM 28.10.2022. Ks. konfliktista tarkemmin kohta 1.2.2.

¹⁸⁵ OCHA 11.10.2022.

¹⁸⁶ IOM 20.10.2022.

¹⁸⁷ UNHCR 30.9.2022b.

¹⁸⁸ UNHCR 30.9.2022a.

Lähteet

ACAPS 12.8.2022. *Briefing Note – Sudan: Increased Violence in Darfur region, 12 August 2022*. Saatavissa: <https://reliefweb.int/report/sudan/acaps-briefing-note-sudan-increased-violence-darfur-region-12-august-2022> (käyty 12.10.2022).

ACLED (Armed Conflict Location and Event Data Project)

22.9.2022. *Sudan Realtime Data 1.1.2020–16.9.2022*. <https://acleddata.com/data-export-tool/> (käyty 22.9.2022).

14.10.2022. *Sudan Realtime Data 1.1.2022–7.10.2022*. <https://acleddata.com/data-export-tool/> (käyty 14.10.2022).

2022a. *Sudan. Mid-Year Update*. <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/sudan/mid-year-update/> (käyty 11.10.2022).

2022b. *Sudan*. <https://acleddata.com/10-conflicts-to-worry-about-in-2022/sudan/> (käyty 11.10.2022).

Amnesty International 6.6.2019. *Sudan: Remove Rapid Support Forces from Khartoum streets immediately*. <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2019/06/sudan-remove-rapid-support-forces-from-khartoum-streets-immediately/> (käyty 24.10.2022).

Asharq al-Awsat 21.3.2021. *Multiple Armies in Khartoum Raise Security Concerns*. <https://english.aawsat.com/home/article/2872351/multiple-armies-khartoum-raise-security-concerns> (käyty 19.10.2022).

BBC

26.4.2022. *Darfur: Why are Sudan's Janjaweed on the attack again?* <https://www.bbc.com/news/world-africa-61217999> (käyty 4.10.2022).

19.12.2021. *Sudan coup: Thousands protest on uprising anniversary*. <https://www.bbc.com/news/world-africa-59719765> (käyty 3.10.2022).

BTI (Bertelsmann Stiftung's Transformation Index) 2022. *BTI 2022 Country Report. Sudan*. https://bti-project.org/fileadmin/api/content/en/downloads/reports/country_report_2022_SDN.pdf (käyty 19.10.2022).

Citypopulation (päivitetty 5.9.2019). *Sudan*. <https://www.citypopulation.de/en/sudan/> (käyty 27.9.2022).

Constitutional Declaration 2019. Saatavilla: <https://constitutionnet.org/vl/item/sudan-constitutional-declaration-august-2019> (käyty 3.10.2022).

Dabanga

14.10.2022. *Sudan politics: 'Imminent agreement' between FFC-CC and military*. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/imminent-agreement-between-ffc-cc-and-military> (käyty 20.10.2022).

29.6.2022. *New security forces for Darfur as Juba Peace Agreement is slowly implemented*. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/new-security-forces-for-darfur-as-juba-peace-agreement-is-slowly-implemented> (käyty 31.10.2022).

6.10.2021. Sudan Empowerment Removal Committee protests court decision on *judicians*. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-empowerment-removal-committee-protests-court-decision-on-judicians> (käyty 13.10.2022).

4.6.2021. June 3 Massacre commemorated with calls for justice and investigation results. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/june-3-massacre-commemorated-with-calls-for-justice-and-investigation-results> (käyty 30.9.2022).

17.7.2019. RSF militia 'will withdraw once security in Sudan capital stabilises'. <https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/rsf-militia-will-withdraw-once-security-in-sudan-capital-stabilises> (käyty 24.10.2022).

FEWS NET (Famine Early Warning Systems Network) 8/2022. High food prices, flooding, and inter-communal clashes continue driving high needs. <https://fews.net/east-africa/sudan/food-security-outlook-update/august-2022> (käyty 10.10.2022).

FRPI (Foreign Policy Research Institute)/Oestericher, Benjamin 3.10.2022. *Helping Put Sudan's Democratic Transition Back on Track*. <https://www.fpri.org/article/2022/10/helping-put-sudans-democratic-transition-back-on-track/> (käyty 31.10.2022).

GCR2P (Global Centre for the Responsibility to Protect) 1.9.2022. *Sudan*. <https://www.globalr2p.org/countries/sudan/> (käyty 3.10.2022).

The Guardian/Burke, Jason 11.4.2019. *Sudan protesters reject army takeover after removal of president*. <https://www.theguardian.com/world/2019/apr/11/sudan-army-ousts-bashir-after-30-years-in-power> (käyty 30.9.2022).

HRW

28.4.2022. *Sudan: Hundreds of Protesters Detained, Mistreated*. <https://www.hrw.org/news/2022/04/28/sudan-hundreds-protesters-detained-mistreated> (käyty 21.10.2022).

23.11.2021. *Sudan: Security Forces Use Lethal Force on Protesters*. <https://www.hrw.org/news/2021/11/23/sudan-security-forces-use-lethal-force-protesters> (käyty 11.10.2022).

17.11.2019. "They Were Shouting 'Kill Them'". *Sudan's Violent Crackdown on Protesters in Khartoum*. <https://www.hrw.org/report/2019/11/18/they-were-shouting-kill-them/sudans-violent-crackdown-protesters-khartoum> (käyty 30.9.2022).

28.4.2015. *Sudan: Surge in Detention, Beatings, Around Elections*. <https://www.hrw.org/news/2015/04/28/sudan-surge-detention-beatings-around-elections> (käyty 21.10.2022).

Ille, Enrico & Steel, Griet 06/2021. *Khartoum: City Scoping Study*. African Cities Research Consortium. https://www.african-cities.org/wp-content/uploads/2021/12/ACRC_Khartoum_City-Scoping-Study.pdf (käyty 27.9.2022).

ICG (International Crisis Group) 23.2.2021. *The Rebels Come to Khartoum: How to Implement Sudan's New Peace Agreement*. https://icg-prod.s3.amazonaws.com/b168-sudans-new-peace-agreement_0.pdf (käyty 18.10.2022).

ICG (International Crisis Group)/Boswell, Alan 12.8.2022. *A Breakthrough in Sudan's Impasse?* <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/sudan/breakthrough-sudans-impasse> (käyty 30.9.2022).

ICG (International Crisis Group) 26.11.2013. *Sudan: Preserving Peace in the East*.
<https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/sudan/sudan-preserving-peace-east> (käyty 24.10.2022).

International IDEA/al-Ali, Zaid (International Institute for Democracy and Electoral Assistance).
The Juba Agreement for Peace in Sudan.
<https://www.idea.int/sites/default/files/publications/the-juba-agreement-for-peace-in-sudan-en.pdf> (käyty 4.10.2022).

IOM (International Organization for Migration)

IOM 28.10.2022. *Ar Rusayris, Blue Nile*. Displacement Tracking Matrix. DTM Sudan.
<https://displacement.iom.int/reports/sudan-emergency-event-tracking-ar-rusayris-blue-nile-update-008?close=true> (käyty 2.11.2022).

IOM 20.10.2022. *Weekly Floods Update (May – 20 October 2022)*.
<https://displacement.iom.int/reports/sudan-rainy-season-summary-may-october-update-009?close=true> (käyty 2.11.2022).

5.10.2022. *Ar Rusayris, Blue Nile*. Displacement Tracking Matrix. Saatavilla:
<https://reliefweb.int/report/sudan/iom-sudan-displacement-tracking-matrix-emergency-event-tracking-ar-rusayris-blue-nile-update-6-5-october-2022> (käyty 21.10.2022).

IOM 8.9.2022. *New Displacement Overview 2022*. Displacement Tracking Matrix. DTM Sudan.
<https://displacement.iom.int/reports/new-displacement-overview-eet-summary-january-june-2022?close=true> (käyty 2.11.2022).

22.7.2022. *Ar Rusayris, Blue Nile*. Displacement Tracking Matrix. Saatavilla:
<https://reliefweb.int/report/sudan/iom-sudan-displacement-tracking-matrix-emergency-event-tracking-ar-rusayris-blue-nile-update-2-22-july-2022> (käyty 10.10.2022).

IOM 17.5.2022. *New Displacement Overview. EET Summary January – December 2021*. Displacement Tracking Matrix. DTM Sudan.
<https://displacement.iom.int/reports/emergency-event-tracking-2021-new-displacement-overview-dashboard?close=true> (käyty 2.11.2022).

IRIN News 10/2013. *The roots of Abyei's dangerous impasse*.
<https://www.un.org/africarenewal/news/roots-abyei%E2%80%99s-dangerous-impasse> (käyty 21.10.2022).

ISPI (Italian Institute for International Political Studies)/Casola, Camillo 22.5.2020. *Sudan: The Roots of the Conflict, and Those of the Peace Process*.
<https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/sudan-roots-conflict-and-those-peace-process-26272> (käyty 10.10.2022).

Al-Jazeera

23.10.2022. *Death toll in Sudan tribal clashes rises to at least 220*.
<https://www.aljazeera.com/news/2022/10/23/death-toll-in-sudan-tribal-clashes-rises-to-220> (käyty 24.10.2022).

17.7.2022. *Death toll from tribal clashes in Sudan soars to 65: Official*.
<https://www.aljazeera.com/news/2022/7/17/sudan-blue-nile-state-death-toll-tribal-clashes-soars> (käyty 10.10.2022).

21.11.2021 *Sudan military to reinstate PM Hamdok in new deal: Mediators.*
<https://www.aljazeera.com/news/2021/11/21/sudan-military-to-reinstate-ousted-pm-hamdok-after-deal-reports> (käyty 11.10.2022).

6.6.2019. *Who are Sudan's RSF and their commander Hemeti?*
<https://www.aljazeera.com/news/2019/6/6/who-are-sudans-rsf-and-their-commander-hemeti> (käyty 31.10.2022).

Al-Jazeera/Abbas, Reem 7.5.2019. *In Sudan, neighbourhoods mobilised against al-Bashir.*
<https://www.aljazeera.com/news/2019/5/7/in-sudan-neighbourhoods-mobilised-against-al-bashir> (käyty 31.10.2022).

Maahanmuuttovirasto

30.12.2021. *Etiopia / Tilannepäivitys joulukuu 2021: Tigrayn konfliktin vaikutus Ethiopian yleiseen turvallisuustilanteeseen ja Addis Abeban kaupunkiin elokuun 2021 jälkeen.*
Saatavilla Tellus-maatietoportaalista.

22.7.2019. Sudanin tilannepäivitys heinäkuussa 2019.
https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Sudanin_tilannep%C3%A4ivitys_hein%C3%A4kuussa_2019.pdf/4749db32-c542-ad2f-0574-581ce253dea9/Sudanin_tilannep%C3%A4ivitys_hein%C3%A4kuussa_2019.pdf?t=1563868787000 (käyty 24.10.2022).

Middle East Eye/Berridge, Willow 4.1.2022. *Sudan: Why military will struggle to replace Hamdok.* <https://www.middleeasteye.net/opinion/sudan-coup-hamdok-all-bets-off> (käyty 11.10.2022).

Al-Monitor/al-Kady, Baher 22.10.2021. *Eastern Sudan crisis threatens stability in Khartoum.*
<https://www.al-monitor.com/originals/2021/10/eastern-sudan-crisis-threatens-stability-khartoum> (käyty 24.10.2022).

MRG (Minority Rights Group) (päivitetty 6/2019). *Sudan.*
<https://minorityrights.org/country/sudan/> (käyty 21.10.2022).

The New Humanitarian/Amin, Mohammed 9.9.2022. *Sudan hunger: 'Children are facing the threat of death'.* <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2022/09/09/Sudan-hunger-Children-are-facing-the-threat-of-death> (käyty 21.10.2022).

NRC (Norwegian Refugee Council)/Kara, Rawan 4.11.2021. *Opening the door to education in Sudan.* <https://www.nrc.no/perspectives/2021/opening-the-door-to-education-in-sudan/> (käyty 24.10.2022).

OHCHR (UN Office of the High Commissioner for Human Rights) 9.5.2022. *Situation of human rights in the Sudan.* A/HRC/50/22. Saatavilla:
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2074154/G2233724.pdf> (käyty 12.10.2022).

OCHA (UN Office of the Coordination of Humanitarian Affairs)

(päiväämätön). *Sudan Situation Report. Emergency Response.*
<https://reports.unocha.org/en/country/sudan> (käyty 10.10.2022).

11.10.2022. *Sudan: Inter-communal Conflicts and Armed Attacks (January – September 2022).* Saatavilla:
<https://reports.unocha.org/en/country/sudan/card/1IEOdWH8dk/> (käyty 24.10.2022).

18.1.2022. Sudan: *Inter-communal Conflicts and Armed Attacks (January – December 2021)*. Saatavilla: <https://reliefweb.int/map/sudan/sudan-intercommunal-conflicts-and-armed-attacks-january-december-2021> (käyty 24.10.2022).

06/2021. Sudan. *Khartoum administrative map*. [kartta] <https://reliefweb.int/map/sudan/sudan-khartoum-administrative-map-june-2021> (käyty 27.9.2022).

06/2021b. Sudan. *Administrative map*. [kartta] <https://reliefweb.int/map/sudan/sudan-administrative-map-june-2021> (käyty 11.10.2022).

REDRESS

3/2022a. Sudan: *Central Reserve Police*. <https://redress.org/wp-content/uploads/2022/03/Briefing-Central-Reserve-Police.pdf> (käyty 21.10.2022).

3/2022b. "Taken from Khartoum's streets". <https://redress.org/wp-content/uploads/2022/03/Emergency-Measures-in-Sudan-EN.pdf> (käyty 21.10.2022).

Reuters

18.10.2022. Sudan's civilian coalition presents vision for military exit from politics. <https://www.reuters.com/world/africa/sudans-civilian-coalition-presents-vision-military-exit-politics-2022-10-17/> (käyty 20.10.2022).

27.1.2022. More than 15,000 people displaced in new Darfur violence, U.N. says. <https://www.reuters.com/world/africa/more-than-15000-people-displaced-new-darfur-violence-un-says-2022-01-27/> (käyty 4.10.2022).

RVI (Rift Valley Institute) 4.2.2022. What next for the Juba Peace Agreement? Sudan Rapid Response Update #2. Saatavilla: <https://reliefweb.int/report/sudan/sudan-rapid-response-update-2-what-next-juba-peace-agreement> (käyty 31.10.2022).

Sida (Swedish International Development Cooperation Agency) 3/2022. *Humanitarian Crisis Analysis 2022. Sudan*. <https://cdn.sida.se/app/uploads/2020/10/05073326/HCA-Sudan-2022.pdf> (käyty 21.10.2022).

Sikainga, Ahmad 2/2009. 'The World's Worst Humanitarian Crisis': Understanding the Darfur Conflict. https://origins.osu.edu/article/worlds-worst-humanitarian-crisis-understanding-darfur-conflict?language_content_entity=en (käyty 10.10.2022).

Small Arms Survey 2007. *The Eastern Front and the Struggle against Marginalization*. Saatavilla: <https://www.files.ethz.ch/isn/87839/SWP%203%20Eastern%20Front.pdf> (käyty 24.10.2022).

Sudan Tribune

21.10.2022. Sudan declares state of emergency in Blue Nile region after tribal violence. <https://sudantribune.com/article265639/> (käyty 24.10.2022).

5.9.2022. Sudan, South Sudan differ on status of Abyei region. <https://sudantribune.com/article263686/> (käyty 21.10.2022).

27.5.2022. Failure to implement peace pact dissuades holdout groups in Sudan: minister. <https://sudantribune.com/article259425/> (käyty 24.10.2022).

27.12.2021. Sudan's GIS gets temporary power to arrest civilians.
<https://sudantribune.com/article253483/> (käyty 31.10.2022).

SWP/Kurtz, Gerrit 7.9.2022. The Spoilers of Darfur. Sudan's protracted political crisis and the intensifying violence in Darfur are closely connected. <https://www.swp-berlin.org/en/publication/the-spoilers-of-darfur> (käyty 18.10.2022).

UN (United Nations)

6.9.2022. Statement on the Recent Violence in the Blue Nile Region.
<https://unitams.unmissions.org/en/statement-recent-violence-blue-nile-region> (käyty 24.10.2022).

27.7.2021. Withdrawal of Hybrid Peacekeeping Operation in Darfur Completed by 30 June Deadline, Under-Secretary-General Tells Security Council, Outlining Plans to Liquidate Assets. <https://press.un.org/en/2021/sc14587.doc.htm> (käyty 12.10.2022).

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)

30.9.2022a. Overview Refugees and Asylum-seekers Per State.
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/96278> (käyty 21.10.2022).

30.9.2022b. Overview of Refugees and Asylum-seekers in Sudan.
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/96273> (käyty 21.10.2022).

30.9.2022c. Overview of Refugees and IDPs in Sudan.
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/96272> (käyty 21.10.2022).

(päiväämätön). Operational Data Portal. Sudan.
<https://data.unhcr.org/en/country/sdn> (käyty 21.10.2022).

UNSC (United Nations Security Council)

2.9.2022. Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan. S/2022/667. Saatavilla:
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2078615/N2258000-1.pdf> (käyty 13.10.2022).

17.5.2022. Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan. S/2022/400. Saatavilla:
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2073539/N2234107.pdf> (käyty 20.10.2022).

14.4.2022. Situation in Abyei. S/2022/316. Saatavilla:
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2072506/N2231289.pdf> (käyty 21.10.2022).

2.3.2022. Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan. S/2022/172. Saatavilla:
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2070007/N2226369.pdf> (käyty 20.10.2022).

3.12.2021. Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan. S/2021/1008. Saatavilla:
https://www.ecoi.net/en/file/local/2064959/S_2021_1008_E.pdf (käyty 18.10.2022).

15.10.2021. Situation in Abyei. S/2021/881. Saatavilla:
https://www.ecoi.net/en/file/local/2063263/S_2021_881_E.pdf (käyty 21.10.2022).

1.9.2021. *Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan*. S/2021/766. Saatavilla:
https://www.ecoi.net/en/file/local/2059931/S_2021_766_E.pdf (käyty 20.10.2022).

17.5.2021. *Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan*. S/2021/470. Saatavilla:
https://www.ecoi.net/en/file/local/2052225/S_2021_470_E.pdf (käyty 20.10.2022).

20.4.2021. *Situation in Abyei*. S/2021/383. Saatavilla:
<https://www.ecoi.net/en/document/2050368.html> (käyty 21.10.2022).

1.3.2021. *Situation in the Sudan and the activities of the United Nations Integrated Transition Assistance Mission in the Sudan*. S/2021/199. Saatavilla:
https://www.ecoi.net/en/file/local/2046950/S_2021_199_E.pdf (käyty 18.10.2022).

USDOS 2022. *2021 Country Reports on Human Rights Practices: Sudan*.
<https://www.state.gov/reports/2021-country-reports-on-human-rights-practices/sudan/> (käyty 20.10.2022).

USIP (United States Institute of Peace)/Stigant, Susan 7.7.2022. *In Sudan, a Narrow Opportunity to Get the Democratic Transition Back on Track*.
<https://www.usip.org/publications/2022/07/sudan-narrow-opportunity-get-democratic-transition-back-track> (käyty 31.10.2022).

Waging Peace 6/2022. *Country situation in Sudan*. <https://wagingpeace.info/wp-content/uploads/2022/06/FINAL-Waging-Peace-country-situation-in-Sudan-report-June-2022.pdf> (käyty 28.10.2022).

WHO (World Health Organization) 11.1.2022. *Attacks on health care in Sudan must stop now*.
<https://www.emro.who.int/media/news/attacks-on-health-care-in-sudan-must-stop-now.html> (käyty 24.10.2022).

World Population Review (päiväämätön). *Sudan Population 2022*.
<https://worldpopulationreview.com/countries/sudan-population> (käyty 27.9.2022).

YLE 11.2.2020. *Sudan luovuttaa Omar al-Bashirin kansainväliselle rikostuomioistuimelle*.
<https://yle.fi/uutiset/3-11203807> (käyty 30.9.2022).

Young, Helen; Osman, Abdal Monium; Abusin, Ahmed Malik; Asher, Michael; Egemi, Omer 2009. *Livelihoods, Power and Choice: The Vulnerability of the Northern Rizaygat, Darfur, Sudan*. Saatavissa:
https://www.researchgate.net/publication/237202128_Livelihoods_Power_and_Choice_The_Vulnerability_of_the_Northern_Risaygat_Darfur_Sudan (käyty 28.10.2022).